

אתגא

בשבע 1107 | ד' באב תשפ"ד, 08.08.24

צילום: עפרה בן שחר. איור פסיפס: רבקה אליהו

קולות המלחמה מהדהדים השנה אצל עקורי
גוש קטיף ביתר עוצמה את החלום שלא
נטשו אפילו לרגע: לחזור הביתה, והפעם אל
כל מרחבי חבל עזה // יוסף ארנפלד

אסי הילר, האחות המיתולוגית של היישוב נצרים, נרגשת לקבל חול
מהבית דרך הבנים שלוחמים בעזה // רבקי גולדפינגר, עניין אישי

המשפט שאמר לי המגורש אז במלון, בעיניים
עייפות, הופך כיום רלוונטי מתמיד // דביר שרייבר

בדרך חזרה
19 שנים לעקירה

המרכז לסימולציה רפואית. אוניברסיטת אריאל

על אף מלחמת חרבות ברזל והסטודנטים הרבים שגויסו למילואים, תלמידי המחלקה לסיעוד באוניברסיטת אריאל לא נשארו מאחור. לאורך חודשי הלחימה קיבלו הסטודנטים מעטפת אישית ולימודית שהשאירה אותם בתוך מעגל הלמידה, כדי שיוכלו לסיים את ההכשרה ולהצטרף לצוותי הרפואה. לצד האווירה המשפחתית שמאפיינת את המחלקה, הבשורה הגדולה היא קיצור מסלול הסיעוד לשלוש וחצי שנים בלבד, כדי שיוכלו לצאת אל מערכת הבריאות שממתינה להם בכיליון עיניים // **יוסי אשרי**

"השטח מחכה לבוגרים שלנו"

במהלך השנה האחרונה, בשני סבבים, שירת נריה במצטבר שבעה חודשים במילואים. את הפער הלימודי הוא השלים בעזרת סיכומים של חברים, שיעורים מוקלטים ועזרה מהמרצים שנתנו לו את החומר שנוקק לו. "נתנו לנו הארכות זמן בהגשת העבודות, ואמרו שאם יהיה צורך הם יהיו שם בשבילנו גם במועד ב' או במועד ג' - עד שנעבור".

בסיום התואר מקווה ליכטנשטיין להשתלב בתחום הטיפול הנמרץ, ורואה בכך שליחות. "בעולם הסיעוד בכלל, החסד ושאר הערכים שאני מביא איתי כאדם דתי משתלבים היטב יחד עם מקצוע וחיים של שליחות. אני מרגיש שאחרי שלמדתי והשקעתי כאן ארבע שנים, אני יוצא עם ביטחון ורקע מקצועי שמאפשר לי לעבוד בתחום".

תואר מקוצר

כאמור, רוב בתי הספר לסיעוד מסונפים לבתי חולים. לעומת זאת, המחלקה לסיעוד באוניברסיטת אריאל יושבת בתוך האקדמיה. במחלקה ישנם שני מסלולים: מסלול רגיל לתואר ראשון ומסלול להסבת אקדמאים, "אנשים שיש להם תואר ראשון במקצוע אחר, ורוצים להיות אחים ואחיות. הם מגיעים אלינו ועושים הסבת מקצוע. לא מדובר רק בהסבה מקצועית, קרי לימודי תעודה, אלא אנחנו מעניקים להם תואר ראשון נוסף והסמכה לעסוק בסיעוד", מרחיבה ד"ר יוליה גנדלר, ראש המחלקה.

חידוש נוסף במחלקה לסיעוד באוניברסיטת אריאל הוא אורך תקופת הלימודים לתואר. "בעוד התואר הראשון בסיעוד ברוב המוסדות האקדמיים בארץ אורך ארבע שנים אקדמיות, אצלנו אנחנו הופכים את אורך הלימודים לתואר ראשון בסיעוד לשלוש וחצי שנים בלבד. בין השנה השלישית לשנה הרביעית אנחנו מוסיפים סמסטר קיץ קצר, ובעצם זה חוסך את סמסטר ב' בשנה הרביעית. אנחנו הולכים לשמור על מסגרת של שמונה סמסטרים, אבל לקצר את הטווח לשלוש וחצי שנים".

למעשה, קיצור משך הלימודים לתואר נותן לסטודנטים אפשרות לגשת לבחינה הממשלתית כבר בחודש אפריל. "עד עכשיו, מי שסיים ארבע שנות לימוד ניגש למבחן של חודש ספטמבר. ברגע שאנחנו מקצרים את הלימודים לשלוש וחצי שנים, הם יכולים לגשת למבחן של חודש אפריל, וכך משתחררת לשטח אחות מוסמכת חצי שנה מוקדם יותר", מתארת ד"ר גנדלר. "כך אנחנו עוזרים למשרד הבריאות במשימה הלאומית שלהם להגדיל את מספר האחיות בישראל. כמו כן, תוך כדי הלימודים הסטודנטים נחשפים לשדות הקליניים השונים, ופעמים רבות כבר במהלך הלימודים הם מתברגים בעבודה במקומות הללו. גם מלגות שמשרד הבריאות מציע לסטודנטים מסייעות בשילוב הבוגרים במקומות העבודה שבהם יש צורך".

ד"ר גנדלר מציינת כי לבוגרים של אוניברסיטת

קשר כבר בתחילת המלחמה, כשהכאוס היה גדול במיוחד. שאלו לשלומנו וביררו איך אפשר לעזור. הרגשנו חיבוק גדול, שיש מי שאכפת לו מאיתנו ודואג לנו. נתנו לנו תחושה שאנחנו בשליחות ואת הברכה לעשייה שלנו. מעבר למילים, הם ביטאו זאת גם במעשים. אצלי זה התבטא בפטורים, לא הייתי צריכה יותר מזה. חברים שלי קיבלו גם שיעורי תגבור, שהפכו את השנה לנורמלית בהקשר הלימודי. בלי זה, לא הייתי מצליחה לסיים את התואר".

בימים אלה לומדת קורין למבחן הממשלתי. על הבחירה שלה ללמוד סיעוד באריאל היא מציינת כי "כל חיי הייתי בעניינים שקשורים לעולם הרפואה, מתנדבת במד"א, חובשת בצבא וקצינת רפואה. כחלק מהשירות הצבאי ביקרתי באוניברסיטת אריאל כמה פעמים לעריכת סימולציות במסגרת אימוני רפואה שצה"ל מקיים שם. כשהשתחררתי החלטתי ללמוד סיעוד דווקא באריאל, כי המקום השאיר עליי רושם טוב, וגם רציתי אוניברסיטה באזור המרכז שתהיה ערכית ומקום טוב ללמוד בו, מכיוון שהאוניברסיטה נחשבת מובילה בתחום הרפואה".

מבחינתה, אחד היתרונות הגדולים של המחלקה לסיעוד באוניברסיטת אריאל, לעומת אוניברסיטאות אחרות, הוא בכך שהאוניברסיטה לא עובדת עם בית חולים אחד אלא עם מגוון רחב של בתי חולים. "זאת הזדמנות בשבילנו כסטודנטים לחוות בתי חולים שונים וכל מיני צורות עבודה ולהיחשף לכמה שיותר מקומות, מה שיפתח יותר אופציות תעסוקה. מקום המגורים מהווה פקטור רציני למקום השיבוץ. כך נחסכות נסיעות רבות והזמן מנוצל בצורה טובה יותר".

"המחלקה לסיעוד נתנה לי המון כלים, גם מבחינה מקצועית חומר שמקיף את כל מקצועות הסיעוד בכל חתך הגילים, וגם במובן הפרקטי, בהתנסויות שערכנו במגוון בתי חולים", היא מוסיפה. "חוויתי צורות עבודה שונות בכל מיני מחלקות, ויכולתי להחליט מה הכי מושך אותי. המחלקה גם תומכת בנו בחיפוש עבודה, ומי שמעוניין מקבל המלצה לבית חולים נחשב. למשל, למחלקה שבה אני רוצה לעבוד, הפגיינה, קיבלתי את ברכתה של ראש המחלקה ואני מקווה להתקבל לתפקיד".

עם פרוץ המלחמה בשבעה באוקטובר גויס למילואים גם נריה ליכטנשטיין, תושב רבבה, נשוי ואב לילדה, שלומד שנה שלישית במחלקה לסיעוד באוניברסיטת אריאל. תחילה הוא שירת בצפון ובהמשך בעזה. במהלך הקרבות אף איבד חברים לצוות.

כשסמסטר החורף התחיל, נריה היה רחוק משם, גם פיזית וגם מנטלית. "אחת המרצות תמכה בנו וליוותה אותנו לכל אורך הסמסטר, אותי ואת כל החברים שהיו במילואים. מדי פעם קיבלנו הודעות שדורשות בשלומנו. כשהתחילו הלימודים שיתפתי אותה בחששות שלי, והיא ענתה לי: 'אל תדאג, את השנה הזאת אנחנו לא מסיימים בלעדיך'", הוא מספר.

באוניברסיטת אריאל תמכו בה לכל אורך הדרך. "לשמחתי, הלימודים התחילו מאוחר. היות שבתחילת המלחמה לא יכולתי להתפנות לשום דבר אחר שהוא לא אוגדת עזה, כבר בהתחלה יצרו איתי קשר ודאגו לשלומי. דאגו לעטוף אותי ואת לחברי שהיו במילואים, גם במובן הפרקטי כשנתנו לנו פטורים מקורסים לפי מספר ימי המילואים".

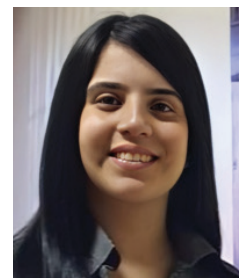
מה שריגש אותה יותר מכול היה השיח הרציף עם סגל המחלקה. "דאגו ליצור איתנו

עם פרוץ המלחמה התגייסה קורין אבוטבול מקריית גת, סטודנטית שנה רביעית במחלקה לסיעוד באוניברסיטת אריאל, למילואים כקצינת רפואה באוגדת עזה. "כבר בשמחת תורה עליתי על מדים והגעתי למילואים. לקחתי חלק במלחמה באופן רציף, עד חודש מרץ, 150 ימי מילואים רצופים. מאז אני מגיעה מדי פעם לאוגדת עזה כדי לתגבר ולעזור לכוחות הסדירים", היא מספרת.

ד"ר יוליה גנדלר, ראש המחלקה לסיעוד באוניברסיטת אריאל: "עד עכשיו, מי שסיים ארבע שנות לימוד ניגש למבחן של חודש ספטמבר. ברגע שאנחנו מקצרים את הלימודים לשלוש וחצי שנים, הם יכולים לגשת למבחן של חודש אפריל, וכך משתחררת לשטח אחות מוסמכת חצי שנה מוקדם יותר"

קורין אבוטבול, סטודנטית שנה רביעית במחלקה לסיעוד באוניברסיטת אריאל: "הרגשנו חיבוק גדול, שיש מי שאכפת לו מאיתנו ודואג לנו. נתנו לנו תחושה שאנחנו בשליחות ואת הברכה לעשייה שלנו. מעבר למילים, הם ביטאו זאת גם במעשים. בלי זה, לא הייתי מצליחה לסיים את התואר"

לימד אותי הכי טוב איך אני צריכה להתנהג עם המטופלים שלי והסטודנטים שלי, כדי שיתנהגו כך גם הם", קובעת נטע. "החווייה הלימודית הייתה מאוד מקצועית, ובמקביל הייתה מאוד עוטפת, חמה ומשפחתית. זה גם מה שגרם לי לרצות לחזור היום לאוניברסיטה ולהרצות בתוך החוג. כשאני מלמדת את הסטודנטים, אני שמחה שהמשפחתיות הזאת נוגעת גם בי ואני יכולה להעניק אותה לאחרים". ברמה המקצועית, הדבר הכי חזק שקיבלה נטע מהלימודים באוניברסיטה הוא היכולות האמפתיות. "היום בבריאות הנפש, כשאנחנו מטפלים בנפש, המטרה היא להסתכל על האדם בראייה כוללנית ולראות אם הוא סובל גם מבטיה פיזית. למשל, אם הוא שותה הרבה - לבדוק אולי יש לו סוכרת. וגם להפך - במחלקות הרגילות, כשאתה מטפל בחולה ונותן לו את כל התרופות שלו, צריך לתת לו מענה גם בנדבך הנפשי ולשאול אותו איך הוא מרגיש היום. השילוב בין הראייה הנפשית לראייה הקלינית הוא הדבר הכי חשוב שקיבלתי בלימודים באוניברסיטה".

אריאל לפני יותר מעשור, היא הייתה סטודנטית מצטיינת. זמן קצר לאחר תחילת הסמסטר השני, אבא שלה נפטר באופן פתאומי. "לא רציתי יותר ללמוד ולהגיע ללימודים. לא הצלחתי לקום ולבוא ללימודים", היא נזכרת. "כל המרצות ורכות השכבה באו אליי הביתה לשבעה. הן היו איתי, דיברו איתי ונתנו לי זמן, תמכו בי וסייעו לי לחזור ללימודים. אמרתי לראש החוג דאז, ד"ר אילה בלאו, שאם אגיע זה יהיה סתם, כי לא אקשיב למה שהמרצים אומרים. היא אמרה: 'אין בעיה, פשוט תבואי'. הן היו ניגשות אליי באופן יומיומי, יושבות איתי ונותנות לי לפרוק את הכאב", היא משחזרת בהתרגשות. "הן ליזו אותי כל השנה, עד שעמדתי חזרה על הרגליים. התמיכה הזאת הייתה הגבול הדק בין לא לסיים את הלימודים ובין העובדה שסיימתי תואר שני בסיעוד בהצטיינות. היה להם אכפת ממני". "בעצם כשאתה מתנהג עם סטודנטים לסיעוד כמו בטיפול, ככה הם לומדים את זה הכי טוב. איך שהם התנהגו איתי במצב שבו הייתי, זה

מתקדמים". "כבר מהשנה הראשונה אנחנו מדברים איתם במושגים של קריירה", מוסיפה ד"ר גנדלר. "הדור של היום רוצה לדעת כבר עכשיו איפה הוא יעבוד בעוד כמה שנים ומה הוא ינהל. אני מדברת איתם על מקצוע הסיעוד כמקצוע של קריירה, איפה מתחילים ומה אופק הקידום. אילו קורסים נוספים אפשר לעשות, כמו התמחות בטיפול נמרץ או במיילדות, היכן נכון יותר לשלב כבר את התארים המתקדמים, באיזה עיתוי נוח יותר לצאת לתואר שני שנדרש. מיד כשהם נכנסים לשנה הראשונה, הם כבר רוצים לדבר על הדברים האלה. רק למצוא עבודה בסיום הלימודים זה לא מספיק להם, הם רוצים לדעת שיש להם אופק ניהולי ולשמוע איך הם יכולים לגוון את העיסוק במקצוע". "ההכשרה שלנו כוללת גם את הפן העיוני הנדרש, הבסיס הקליני הנדרש וגם הפן הניהולי הנדרש. הם יכולים לצאת מכאן וכבר לנהל - להיות אחראי או מנהל משמרת, ובהמשך להיות סגן ראש מחלקה או אחראי מחלקה בבית חולים. לחלופין, סטודנט שמסיים את הלימודים יכול לפתוח עסק עצמאי. לשם כך הם מקבלים מאיתנו הכוונה באיזה מסלול כדאי להם להמשיך כדי להגשים את החלום שלהם. פעמים רבות הם מתקשרים אלינו כדי להתייעץ, מבקשים מאיתנו מכתבי המלצה, שומרים איתנו על קשר ומעדכנים לאן התקדמו. זאת חממה כיפית ומשפחתית, גם כצוות וגם מול הסטודנטים. הזמינות שלנו גבוהה מאוד והשיח הוא בגובה העיניים. הם מרגישים בנוח לדבר איתנו, גם על בעיות שמתעוררות תוך כדי הלימודים. המילואימניקים בוגרי המחלקה הם העדות הכי טובה לכך שהיינו שם בשבילם. בזמן שהם שירתו את המדינה, אנחנו עשינו הכול כדי לא להשאיר אותם מאחור".

"היה להם אכפת ממני"

כשנטע בר - ראש חטיבת בריאות הנפש במחלקה לסיעוד באוניברסיטת אריאל, אחות אחראית מחלקה ביחידה לטיפול יום בבית החולים 'שער מנשה' וחברת צוות בקבוצת חדשנות ומחקר בבית החולים - התחילה את לימודיה במחלקה לסיעוד באוניברסיטת

אריאל יש מוניטין. "המחלקה קיימת כבר 11 שנים ויש לנו שם טוב. השטח מחכה לבוגרים שלנו. מדובר בסטודנטים שמגיעים בעיקר מהמגזר הדתי-לאומי, עם ערכים של אהבה ונתינה לזולת וקבלת האחר, כאלה ששירתו בצה"ל או עשו שירות לאומי בתפקידים משמעותיים. אלו הערכים שהם מגיעים איתם מהבית, לא משהו שאני יכולה ללמד. מאה אחוזים מהסטודנטים שלנו הם כאלה".

אופן ההוראה חדשני ביותר. "אנחנו משקיעים המון בחדשנות, לא ההוראה הפרונטלית המשעממת של מרצה שעומד ומדבר והסטודנטים מקשיבים ומסכמים, אלא שילוב של המון סימולציות במרכז הסימולציות שלנו. אנחנו ממחישים את החומר הנלמד ממקרים שהגיעו לשטח. יש לנו סימולציות VR, מציאות מדומה, הסטודנטים מרכיבים משקפי מציאות מדומה שמדמים להם כאילו הם בתוך מחלקה בבית חולים. לפני שהם ניגשים לחולה אמיתי בתוך מחלקה, הם עושים אצלנו סימולציות של מציאות מדומה. הם מדמים ממש שהם רואים מולם מטופל, מזיזים את הידיים ואת השלטים שיש להם ביד, נותנים למטופל זריקה, משוחחים איתו וכדומה".

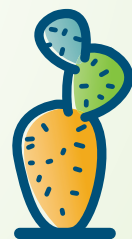
לצד זאת לא מעט קורסים מהווים מעין סדנא, בקבוצות קטנות, ובהם מנתחים מקרים, "כך ההוראה יותר חיה ופחות מונוטונית ומשעממת, ומאפשרת למידה אפקטיבית יותר לסטודנט. ברגע שאנחנו מביאים להם מקרה שקרה בשטח, ואנחנו מנתחים אותו מהבחינה הקלינית ומבחינת היחס של האחות למטופל, כך הם זוכרים טוב יותר את החומר ומפנימים אותו. כל המרצים שלנו הם מומחים מובילים בתחומם. אנחנו לא מתפשרים על רמה אקדמית גבוהה. ולראיה - מאה אחוזים מהבוגרים שלנו עברו את בחינות ההסמכה הממשלתיות. אנחנו המוסד האקדמי היחיד ששומר על הצלחה מלאה בבחינות ההסמכה".

קרוב לבית

כאמור, את ההכשרות המעשיות מבצעים הסטודנטים במגוון בתי חולים בפרסה ארצית. "אנחנו לא מסונפים לבית חולים מסוים, ויש בזה לא מעט אתגרים, אבל היתרון הוא שהסטודנטים נחשפים למגוון בתי חולים ולישיות עבודה שונות. כך הם יכולים לבחור במהלך הלימודים איפה הם רואים את עצמם, לאיזו שיטת עבודה הם מתחברים ובאיזה תחום של בית החולים הם רוצים לעבוד. אנחנו יכולים להתאים להם את מקום ההכשרה, בהתאם למקום המגורים שלהם".

הבוגרים משתלבים בכל ענפי הרפואה. "יש לנו בוגרים שעובדים בבתי החולים בלינסון ושיבא, בכל המחלקות - מיילדות, טיפול נמרץ, פנימיות, רפואה דחופה. חלק פונים לקהילה מתוך מחשבה שאופן העבודה בקופות החולים ובתחנות לבריאות המשפחה מתאים יותר לאורח החיים שלהם, היות שהם לא רוצים לעבוד בשבתות ובחגים. יש גם כאלה שפתחו עסק עצמאי לסיעוד. חלק מהבוגרים, מהמחוזות הראשונים, כבר עברו קורס הדרכה בתוך מקומות העבודה שלהם ומקבלים את הסטודנטים שלנו ומדריכים אותם. חלקם גם חזרו אלינו ומרצים בחלק מהקורסים. פעמים רבות הם בוחרים לחזור אלינו כמדריכים קליניים, כמרצים או כתלמידים לתארים

בית ספר שדה שער הגיא מבית אשכולות מזמין אתכם להכיר את הר טייסים ועין טייסים

הנגשה: הר טייסים מונגש, למעט ים הליכה של 100 מ' מהחניה

אטרקציות: סטף, עין כיסלון, אנדרטת מגילת האש, קיפצובה, יער יהדות תימן

כמה זמן? שעה.
מסלול מעגלי

איזור בארץ: הרי ירושלים

צילום: מעין טל, מיכאל גרין

הרטוב וקסטל, ועשרות מושבי העובדים שהוקמו באותם שנים. היצר נתן תעסוקה לעולים, הפך את הארץ החרבה לארץ ירוקה, וכמובן הנציח את ששת מיליון הקדושים שנרצחו בשואה. בעונת האביב הר טייסים מהווה אטרקציה גדולה לחובבי הסחלבים שנהנים ממגוון עשיר הקיים במקום.

הר טייסים

במלחמת העצמאות, עת ניסו לכבוש את הכפר בית מחסיר (כיום מושב בית מאיר) החולש על הדרך לירושלים, בקשו לוחמי חטיבת הראל סיוע אווירי שיפציץ את הכפר לפני הסתערות. מטוס ובו 6 אנשי צוות המריא משדה גב בתל אביב, חג מעל המטרה מספר פעמים, וכאשר ירד להפציץ התרחשה תקלה במטוס, ולאחר מספר שניות נשמע פיצוץ מכיוון מזרח. המטוס התרסק על ההר וכל אנשי הצוות נהרגו במקום. לזכרם נקרא ההר "הר טייסים", הוקמה אנדרטה, ובמקום נערך כל שנה ביום הזיכרון הטקס המרכזי של חיל האוויר. כמובן שגם עין טייסים נקרא לכבודם ולהנצחתם של אותם טייסים.

איך מגיעים?

הר טייסים נמצא על שלוחת צובה-כסלון שבהרי ירושלים. למגיעים מכביש 1, יש לעלות במחלף הראל ולפנות דרומה לכיוון עין כרם. בכיכר סטף פונים מערבה לעבר קיבוץ צובה. לרוצים להגיע להר טייסים יש להמשיך עוד כ-3 ק"מ עד פנייה שמאלה להר טייסים. לרוצים להגיע ישירות למעיין, יש לפנות שמאלה בצומת צובה (מול הכניסה לקיבוץ צובה), משם לנסוע כ-2.5 על שביל עפר עד שמגיעים לחניה קטנה שלמרגלות המעיין, משם עולים במדרגות כ-100 מטר למעיין.

לאוהבי הלכת מבנינו (ולאלו שיש שני רכבים), ניתן להשאיר רכב בחניה של עין טייסים, לחזור להר טייסים ומשם לרדת במסלול שחור באורך 1 ק"מ שכולו במגמת ירידה חדה. היזהרו מנפילות!

מה רואים במסלול?

הר טייסים יושב על נקודה הצופה לכיוונים רבים בהרי ירושלים. בהליכה קצרה על ההר ניתן לראות את הרכסים, הישובים, ההרים והגאיות המאפיינים את המרחב. בין הישובים אותם רואים - שואבה, שורש, בית מאיר, רמת רזיאל, אורה, עמינדב, מבשרת ציון ועוד.

היער שמצפון להר טייסים נקרא "יער הקדושים", יער שניטע בקום המדינה על ידי העולים החדשים שהתיישבו במרחב, בניהם המעברות כסלון,

www.eshkolot.org

למידע על מסלולים נוספים ותיאום ימי הדרכה
עם בית ספר שדה שער הגיא - 052-5666805

ידידיה מאיר
yedidyameir@gmail.com

מיום כיפורים שעבר עד יום כיפורים זה

לא יעזור לחולדאי. תל אביב כבר לא נמצאת במקום שבו היא הייתה ביום הכיפורים שעבר

המילואים) ללמוד תורה במדרשת 'זיו' בירושלים. כן, לראשונה. הם מול הגמרא. איפה חולדאי ואיפה המציאות.

4 והאמת? התהליך שעובר על עם ישראל ועל תל אביב הוא לא כזה דרמטי. אנחנו פשוט חוזרים למקורות אחרי שנים לא רבות (יחסית) של ניתוק. תראו איך מתאר את תשעה באב בתל אביב של שנת 1932 הסופר העברי דניאל פרסקי: "ייתכן כי יש יהודים יחידים בעולם, המתאבלים על חורבן בית המקדש ביתר נאמנות. אפס, ציבור יהודי המרגיש את צער היום הלאומי המר והנמהר הזה, אין בשום מקום כמו בתל אביב. ליל תשעה באב הוא הלילה היחיד והמיוחד מראשית השנה ועד אחרית השנה, שכל העיר כולה שקועה בחשכת צלמוות. כל מערכת פנסי הרחובות כבויה ודעוכה לחלוטין. החנויות והעסקים השונים וגם המוסדות הציבוריים, המסעדות והתיאטרות סגורים על מסגר. דרכי תל אביב אבולות. זהו 'עוצר' לאומי לא מטעם הממשלה הבריטית, אלא מרצון חופשי. נדמה היה לי כי תל אביב גופא חרבה זה עתה, וכל בניה ויושביה יצאו - ורק אני נותרתי לבדי. יבוא הלום יהודי מתבולל, ישכון פה יהודי אדיש או חמורתן - מי הוא ומה הוא לעומת החיים החברתיים, העבריים והלאומיים-הדתיים המולכים בכיפה, האדירים על הכול?".

וממשיך פרסקי וכותב בספרו 'זמנים טובים': "אספר באוזניכם מה שאירע לי בליל החורבן, בשנת תרצ"ב. רבים מן המשכילים, המורים, הסופרים וכיוצא בהם, מזדרזים ובאים לקרוא קינות דווקא בבית הכנסת הספרדי המפואר 'אוהל מועד'. שם פנימה תוכלו לממש את הצער בידיים ממש. אחינו הספרדים התמימים קוראים בקינות במין קול בייני ועגום, השובר את הלבבות. התוגה כאן היא כל כך רעננה ועמוקה כאילו עברה חלפה רק שנה אחת מיום חורבן בית מקדשנו. השמש עומד ומכריז בקול נכאים ממושך: 'דעו לכם, בני ישראל, כי היום מלאו כן וכך (בשנה זו 1874) שנים מעת שהחרבו הרומאים את בית בחירתנו ועיר אלוקינו!'. מיד התנפלו ילדים ותינוקות על ארון הקודש, והתייפחו ביבבות ויללות, עד שנודעונו כולנו. חשבנו בו ברגע כי הם'המה קורבנות טיטוס, ואבותיהם נטבחו לעיניהם".

בית הכנסת שמופיע בתיאור הספרותי כאן הוא בית כנסת הספרדי הגדול של תל אביב שעומד עד היום על תילו, בין מגדלי המשרדים והבנקים של שדרות רוטשילד.

5 ולפני שנגיע לקטע האחרון של הסופר פרסקי, שאגב לא היה חובש כיפה, אדגיש שאני באופן אישי נגד כפייה דתית ובטח שנגד אלימות דתית. אבל כנראה שפעם הסתובבו במרחב הציבורי של תל אביב אנשים אחרים: "לאחר שיצאנו מבית הכנסת הזה, הבנוי ברחוב שד"ל, לא הרהבנו עוז להוציא הגה מפינו. חבורות חבורות אילמות ומתאפקות שבנו איש איש אל ביתו, כאילו חזרנו מהלווייתו של מת חביב ויקר. פנינו אל עבר שדרות רוטשילד, והנה לא האמנו למשמע אוזנינו: המון קולות וצעקות משבית את שקט הקריה האבלה. קרבנו אל מקום המעשה. מה הרעש? בפנית רחוב אלנבי עומדת שם סוכת גזוז. הרגישו כמה מיוצאי בית הכנסת שעוררייה נוראה: החנווני פתח את הדלת האחורנית והגיש צעיר מודע לו כוס גזוז לשתיה. מיד נתקבצו כמה מניינים של יהודים, וכולם קודחים בחמת אש. דמם רתח בקרבם על הנבלה הזאת, אשר לא נהייתה כמוה בחוצות תל אביב כליל תשעה באב".

בושה! בושה! חילול תשעה באב בפרהסיא בתל אביב? ושימו לב לתיאור של פרסקי: "בשצף קצף הוציאו את הכוס מיד הצעיר העברייני ושרבו לרסיסים ורמסוה ברגל קנאה. כמו כן כיבדוהו בסטירות לחי הגונות, למען יצווה עד דור אחרון להשמר מחלל את קדושת יום האבל הלאומי בפרהסיא. אולם את החנווני הפושע ילמדו דרך ארץ: למחרת יודיעו את דבר התועבה הזאת לראש העירייה, ר' מאיר דיונגוף, והוא ישלול ממנו את רישיון העסק שלו".

נו, נראה אתכם הולכים לאותו מאיר דיונגוף ומספרים לו את "דבר התועבה" מהשבוש: בכיכר הנושאת את שמו אסרה העירייה על יהודים להתפלל ביום הקדוש בשנה. קחו בחשבון שהוא עלול לכבד אתכם בסטירות לחי הגונות. ●

תייגה את חולדאי וכתבה: "אני חילונית, גרה בתל אביב והייתי מתה לשמוע כל נדרי בכיכר". העיתונאי אטילה שומפלבי צייץ אותה מחדש וכתב "מסכים עם טלי".

תראו, זה קצת מביך אותי העניין. תפילות יום הכיפורים לא זקוקות להסכמות מעיתונאים. רבי אמנון ממגנצא לא צריך שאטילה שומפלבי יציין מחדש את "ונתנה תוקף". אבל אני מודה: בימים מתנחים אלה, שבהם אין דבר שאנחנו זקוקים לו יותר מתפילות, אני מתנחם בזה שבשמיים, בטוויטר של מעלה, רואים שאנחנו נמצאים במקום אחר לגמרי מהמקום שהיינו בו ביום הכיפורים הנורא ההוא בכיכר. אירוע היסטורי בתולדות עם ישראל שהייתה לי הזכות המפוקפקת להיות נוכח בו, ושאל תיעוד שיצא ממנו לא מצליח להעביר כמה מועדע הוא היה במציאות.

3 טוב, אבל עד יום כיפור יש עוד חודשיים. מי בכלל יכול להרשות לעצמו להתווכח עכשיו על יום כיפור? מי יודע מה יקרה עד אז במדינת ישראל? נתפלל שרק דברים טובים. אבל לפני זה, יש לנו השבוע עוד צום אחד, שאותו דווקא היינו שמחים לבטל. ושוב אני חוזר לשאלות הסקר שלי: להערכתכם, בתשעה באב הקרוב, יצומו יותר אנשים או פחות אנשים מבתשעה באב בשנה שעברה?

התשובה ברורה. ראינו את המגמה הזאת בשיח ברשתות החברתיות בכל הצומות השנה. עוד ועוד פוסטים של אנשים שכתבו שהם צמים לראשונה בעשרה בטבת, בתענית אסתר, בי"ז בתמוז. שהם מרגישים חיבור לבלל ולחורבן. ובעיקר, מרגישים חיבור לעם ולמורשת. בי"ז בתמוז, שעה לפני סוף הצום, נסעתי בכביש ירושלים-תל אביב, דרך שאני עושה בקביעות באותה שעה בדיוק כמה פעמים בשבוע. התנועה בכביש הייתה דלילה באופן דרמטי מכל יום. יש שתי אפשרויות: או שבכל עומסי התנועה אשמים הדתיים, והם עכשיו בשעה האחרונה של הצום, בבית או בבית הכנסת, תחת הנעצור יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס, או שיש המוני ישראלים שצמים לראשונה וסופרים את הדקות לקפה ולא בדיוק מסתובבים בכבישים. אני נוטה לאפשרות האחרונה. לא בכדי הרייטינג של מהדורות החדשות שבה המגישה המרכזית שוברת את הצום בשידור חי, כדבר טבעי, עולה בכל יום.

בשבת האחרונה זכיתי לפגוש שלוש קבוצות. את סעודת ליל השבת עשינו ברובע היהודי עם צעירים אמריקאים של ארגון MJE שהגיעו לראשונה לישראל. חמישה מהבחורים בקבוצה קנו ביום שיש ציצית לראשונה בחייהם ולבשו אותה בהתלהבות. האחרים סיפרו בעיניים בורקות כמה הם נהנים לשמור לראשונה שבת. שימו לב למילות המפתח: לראשונה. זה קורה. הנה ימים באים. למחרת ישבנו לסעודת שבת עם יותר ממאה שורדים של מסיבת הנובה שבאו לשמור שבת במלון בירושלים, עם ארגון 'קשר יהודי'. הם לא עישנו ולא הדליקו את הסלולרי, וזה היה להם מאוד קשה, אבל זה היה להם מאוד חשוב. ועכשיו תדמינו אותם וקדיים סביב ספר התורה בשבת, אחרי הריקודים ההם, בבוקר שמחת תורה. לא שמעתם על זה בחדשות, אבל המנהרות התת-קרקעיות האלה נחפרות. ואחר הצהריים הרציני לסטודנטים של ארגון 'נפש יהודי' שמנצלים את החופשה בין הסמסטרים (ובין ימי

1 יש לי שאלה: להערכתכם, ביום כיפור הקרוב, יצומו בתל אביב יותר אנשים או פחות אנשים מיום הכיפורים בשנה שעברה? ועוד שאלה: להערכתכם, ביום כיפור הקרוב, יתפללו בתל אביב יותר אנשים או פחות אנשים מיום הכיפורים בשנה שעברה? יפה. אני מודה לכם על התשובות. מכאן צריך להתחיל את הדיון בהחלטה לאסור את התפילה ב"מרחב הציבורי" ביום הכיפורים. בהבנה הזאת, שמאז השבעה באוקטובר עם ישראל חוזר אל המקורות שלו בעצימות גבוהה. מתעניין יותר ויותר ביהדות, בזהות, בתפילות, במסורת, במצוות. איך כתב בשעתו המשורר הלאומי ישי ריבו? "הנה ימים באים, לא רעב ללחם, לא צמא למים, רק דיבורים של אמת, המשביעים את הלב" (אגב, השיר הזה זכה לפני כמה שנים לקאבר מרגש במיוחד של חברי קהילת 'ראש יהודי', שצולם בכיכר דיונגוף בימים אחרים).

רק אחרי שידעו את זה, ומבינים את זה, וזוכרים את זה, אפשר לדון בניסיונות המקוממים והפתטיים - ואני לא יודע מה יותר - של ראש העיר, רון חולדאי, שהחודש ימלאו לו 80 שנה, לנתק את תל אביב מהיהדות. מה לעשות, זה לא ילך. בקיבוץ חולדה, שבו נולד חולדאי והוא אף נושא את שמו, הקפידו בעבר לעבוד במשק ביום הכיפורים. עד כדי כך הם היו אדוקים בחילוניותם. אבל כמו בקיבוצים רבים אחרים, המציאות השתנתה, כמה מבני הדור הצעיר בקיבוץ הקימו בית כנסת ("שערי חולדה" שמו, על שם השערים שהובילו לבית המקדש) והוא שוקק חיים ושיעורי תורה. וגם בתל אביב יש התעוררות רוחנית אדירה. חלק ממנה עדיין נמצא במנהרות תת-קרקעיות, מתחת לפני השטח. וכן, גם כאן הקונספציה הישנה מפספסת את התהליך ועשויה למצוא את עצמה מופתעת יום אחד.

2 אני לא כותב את הדברים האלה חלילה מתוך סלחנות להחלטה. להפך, היא מפחידה אותי מאוד. כן, זה הרגש: פחד. אני רואה בה איום ביטחוני על מדינת ישראל. אה, הייתי צריך להוסיף שאלה נוספת לפתיחת הדיון: כמה אנשים, לא משנה מאיזה מגזר ומפלגה, חושבים - אפילו בסתר ליבם - שיש קשר בין חילול יום הכיפורים בשנה שעברה בתל אביב ובין מה שקרה שבוע וחצי אחר כך בשמחת תורה?

ואולי לכן, מתוך הפחד הזה, מתוך האימה, אני כותב פה את מה שאני כותב. כאילו כדי להרגיע את עצמי: בשמיים יודעים את האמת. בשמיים יודעים שמדינת ישראל נמצאת היום במקום אחר לגמרי מזה שהייתה בו ביום הכיפורים הקודם. וכן, גם מדינת תל אביב נמצאת במקום אחר. והמלחמה האבודה של קשישים כחולדאי, או צעירים מנותקי קשר, היא לא נגד דתניים ולא נגד מסורתיים, שיש להם בית כנסת להתפלל בו ביום כיפור ובכל ימות השנה, אלא בעיקר נגד אלפים רבים שלא פוקדים (עדיין) את בתי הכנסת. המניין הענק של 'ראש יהודי' בכיכר, ועוד מניינים ברוח הזאת ברחבי תל אביב, הנגישו להם את התפילה.

ראינו את זה השבוע בצורה ברורה בתגובות להחלטה המקוממת. רועי קונקול, לשעבר הדובר של יאיר לפיד, צייץ: "כיפור האחרון והמחאה המזעזעת סביבו שברו אותי. לא האמנתי שנחזור לטירוף הזה אחרי ה־7.10. ההחלטה ה'נציח' את הליברלי של עיריית תל אביב להילחם דווקא בחגים, דווקא עכשיו, בתפילות ציבוריות - היא נוראית. החלטה שאין בה לא שכל ולא לב. אני מתבייש כתושב העיר בהחלטה הזאת".

ולא רק הוא. דברים ברוח זו כתבו גם הכותב הראשי של 'ארץ נהדרת' דוד ליפשיץ, איש התקשורת אסף ליברמן, התסריטאי טל גלעד ("לאסור תפילה ציבורית בעיר דווקא בימים אלה, דווקא אחרי הזוויות שעברנו, דווקא אחרי הטלטלה הנוראה הזו, דווקא בעת שהפילוג מאיים על קיומנו יותר מתמיד - צריך להיות טיפוש ורשע עם מוח ונשמה של פישפש כדי לעשות את זה. רק אדם שבטוח שהוא יודע הכול על הכול עושה זאת. עזבו את הרוע, את חוסר ההתחשבות, את ה'נא בעין', ההתרסה, ההתגרות. מעל הכול יש פה יהירות מטופשת של נמלה בת יומיים, המשוכנעת שהיא יודעת הכול על החיים ועל היקום"), ועוד דמויות מוכרות בעיר. אשת התקשורת טלי בן עובדיה

מפונים?

מפונים מהצפון והדרום ונקלעתם למשבר כלכלי?
המינוס היחיד זה
 שלא הכרתם את **'מקימי'** עד היום!
בואו לקבל יעוץ כלכלי אישי המותאם עבורכם.
 כך תחזירו את השליטה הכלכלית לחייכם,
 ותעברו **ממינוס לפלוס**.

***2835**
 יעוץ וליווי כלכלי מקצועי
 *היעוץ ניתן בהתנדבות מלאה

הפרוייקט מבוצע בתמיכת קרן תובענות וייצוגיות
 עמותת חסד לזכרם של הרב **מנחם ליבמן** זצ"ל ובנו הקדוש **שניאור שלמה** הי"ד

סיפור בלי בשר

ב' באב

אני יומיים בלי בשר, בקטנה. לא נעים - לא נורא. בשר זה הכי טעים בעולם, אבל יש עוד מיליון דברים שאפשר לאכול. פסטה למשל. או פסטה בצורת צדפים קטנים. או גדולים. יש מלא מבחר. חביתה גם אפשר להכין. שלא לדבר על פיתה עם שוקולד. בקיצור, יש מלא דברים שאפשר לאכול. ובכלל מדובר בהזדמנות. צוהר שנפתח לי לעולמם של הצמחוניים. מי יודע, אולי אגלה שאני מתחבר!

ג' באב

אני צמחוני כבר שלושה ימים. אני אדם טוב יותר כבר שלושה ימים. בכלל, מסכנות החיות שאנחנו אוכלים אותן ככה בשגרה. כאילו, זה הגיוני בעיקרון לאכול אותן. הרי העולם נברא כדי שאנחנו בני האדם ניהנה ממנו. אבל מגיע להן, לבהמות ולחיות, תשעה ימים של הפסקה. שלא כמו אצלנו, בשביל החיות תשעת הימים זה זמן של שמחה. ללמדכם שצרה של אחד היא שמחתו של אחר. מעניין מה הן עושות בתשעת הימים האלה. בטח יוצאות לאיזה צימר עם המשפחה. מפרגן להם. בעוד כמה ימים הכול ישוב לסדרו הטבעי.

ד' באב

בשר זה רצח. אני לא מבין איך הייתי אוכל בשר פעם, בחיי. עכשיו שאני נקי ארבעה ימים אני פתאום קולט כמה זה נורא. וגם מיותר כל כך. הרי אפשר להשיג את כל הערכים התזונתיים שאדם צריך בלי לקחת חיים של יצור אחר. איפה בכלל כתוב בתורה שמותר לאכול חיות, איפה? מה, בספר ויקרא? פתאום אתם בקיאים בספר ויקרא? את ההבדל בין נדר לשבועה אתם יודעים? בטח שלא. אבל להגיד שעז מעלה גרה זה אתם יודעים בשלוח. צביעות זו הנקודה. עכשיו, אני לא איזה משוגע פנאט, כן? בסך הכול צמחוני. לא בא להפוך לכם את העולם. רק אומר שאפשר לעבור את החיים האלה בכיף עם ירקות, פסטה וביצים.

ה' באב

גם ביצים זה רצח. אין מנוס רבתי, המחשבה מתבהרת עם כל יום ללא בשר. הרי הביצה הזאת יכולה להיות תרנגולת אם הייתם נותנים לה צ'אנס. אבל אתם בטח הייתם אוכלים את התרנגולת הזאת בכל מקרה, הא? מה אוכלים קודם, את הביצה או את התרנגולת? זו השאלה ואל תענו לי. כך או כך אתם לא בסדר. בנאדם, בטח יהודי, יכול להתקיים ולקבל את כל הערכים התזונתיים שהוא צריך מלעיסת כוסברה. הרי זה בדיוק חזון הצמחונות שעליו כתב הרב קוק במאמר שהוא שאף פעם לא באמת קראתי, כי למי יש זמן לקרוא כשאתה כל היום עובד בגינה כדי לגדל את הכוסברה הזאת שתהיה בריאה. אולי זו בכלל פטרוזיליה. מה זה משנה, העיקר שזה לא רצח.

ו' באב

גרטה תונברג צדקה. האוכל זה רק ההתחלה - האקלים הוא הוא העניין. איך הייתי עיוור כל כך. האדם הוא הגרר המעצבן בנעל שהיא העולם. אנחנו רק לוקחים ולוקחים. זה מתחיל בבשר וממשיך בפליטת גזי חממה. ולא תגידו, אני בכלל לא ידעתי שיש לי חממה. אבל מסתבר שיש לי ושהיא פולטת רעל לאטמוספירה שמרחיב את החור באוזון ומרעיל צבי ים. שוב, אני לא מלומד בנושא. אבל לא צריך לדעת דברים כשאתה משוכנע בצדקת הדרך. אני טים גרטה כל הדרך, זה מה שאני בא להגיד. נכון שהיא מעצבנת אבל הרבה אנשים צודקים הם מעצבנים. צ'ה גווארה נניח, היה טיפוס מעצבן ממש. הוא היה נושם בקול ונותן מחמאות כאלה שהן חצי עלבון כמו "דווקא יצא טעים העוף". כאילו הוא מצפה שהעוף יצא לנו לא טעים. לא שאנחנו אוכלים עוף, כן. אנחנו טבעונים, צמחוניים ומסתבר גם קצת מרקסיסטים.

ז' באב

אוקיי, נהיה לי קצת וייב של "פרי פלסטיין". יש מי שיגיד שזה מדרון חלקלק, אבל כנראה שכשנפקחות לך העיניים אז הן נפקחות עד הסוף. וברור, ברור, שהצדק איתנו היהודים. אבל מצד שני הם כאלה מיעוט, הפלשתינים. חייבים לחשוב גם עליהם. הם כמו צבי ים כאלה שפולטים עליהם גז חממה. בטח זה חממות של חסלט. כן, פתאום הכול ברור. לכן מגדלים ירקות בלי תולעים, כדי לפלוט גז חממה על המסכנים ברצועת עזה. איזו עוד סיבה יש לגדל ירקות בלי תולעים. ההלכה? נו באמת. אסור לאכול חרקים בחסה אבל מותר לפרק פרה? לא קונה את זה. מה אני כן קונה? כאפיייה בהול.

ח' באב

אני וקבוצה של רדיקלים יושבים בתא כלא אחרי ששפכנו צבע אדום על מגילת העצמאות במשכן הכנסת. אני עד עכשיו לא סגור אם המחאה הייתה בקטע טבעוני או בקטע לאומני, אבל איך שלא יהיה היא הייתה צודקת. למפרע מסתבר שזו לא הייתה מגילת העצמאות האמיתית בכלל, זה היה חיקוי. שזה אגב נורא סימבולי, הזיוף הזה. עורך הדין אומר שעם קצת מזל ישחררו אותנו בערבות עד סוף היום. בינתיים הביאו לנו אוכל לתא. חביתה ודג. אני מעדיף ללעוס את המגש. וזה מה שאני עושה.

י' באב

אשתי דחפה לי בכוח פרגית. את השנייה כבר לא היה צריך לדחוף. אני שמח בשביל התרנגולת הזאת שזכתה לקיים את ייעודה בעולם על ידי חיזוקו של אדם מיישראל. אחרי זה הקפצתי את הילד לחבר עם האוטו אפילו שזה מרחק הליכה. גם נתתי אקסטרה פוש עם דוושת הגז כדי להרגיש את עוצמת המתכת. גרטה הזאת משוגעת גם כן. שתלך היא לגור בעזה עם המטוס הפרטי שלה, נראה כמה זמן היא תחזיק. חזון הצמחונות של הרב קוק זה חזון, זה לא לעכשיו בכלל. ספר ויקרא לעומת זאת, זה כבר עניין אחר. ●

הרי אפשר להשיג את כל הערכים התזונתיים שאדם צריך בלי לקחת חיים של יצור אחר. איפה בכלל כתוב בתורה שמותר לאכול חיות, איפה? מה, בספר ויקרא? פתאום אתם בקיאים בספר ויקרא? את ההבדל בין נדר לשבועה אתם יודעים? בטח שלא. אבל להגיד שעז מעלה גרה זה אתם יודעים בשלוח. צביעות זו הנקודה

בכירים במערכת הביטחון בעד עסקה שכוללת נסיגה מהרצועה, כי לפעמים גם שעון מקולקל לא מראה את השעה הנכונה אף פעם

הייתי עם הילדים בגינה ואיש אחד עבר ואמר "מקדיש קצת זמן לאחיינים, הא?" כאילו אין סיכוי שמישהי תסכים שאהיה אב ילדיה, ואני כמו מטומטם עניתי "כן" כי לרגע שכחתי שהם שלי אז קושיה עליי מה שנקרא

הצעתי להקים מחוץ למיני ישראל את מיני-מחוץ-לישראל, עם אתרים ממזערים של חו"ל כדי שגם במצב מלחמה נוכל להרגיש קצת חו"ל, אבל משרד הביטחון לא אישר את הפרויקט כי הוא אמר שזה יהיה מסוכן ליהודים

- מה אתה שומע, אבא?
- קוראים לזה אקפלה בן, ואני שומע את זה כי לפני אלפי שנים בית המקדש חרב בגלל שנאת חינוס
- אז אקפלה זה התיקון?
- אקפלה זה העונש

אין יציבות בלי התיישובות

לא תאמינו כמה סבבים של 19 שנה עברנו ומה קרה בינתיים. בעצם לא קרה, אנחנו רק עומדים ולא זזים לשום מקום. אז אולי הגיע הזמן להתיישוב

במלחמה קיומית מול האכזריות המפלצתית שהצליחה לשגשג בזכות הטמטום המפותח שלנו? אף אחד, חוץ מכולם. מבחינת המגורשים, 19 שנה הן נצח. מבחינה היסטורית זה פסיק קטן, אבק פורח, חלום יעוף. יש משהו מעניין, כמעט מיסטי, בפער הזה של 19 שנה. כי חוץ מזה ש־19 הוא מספר ראשוני, וחוץ מזה שכל 19 שנה התאריך העברי והלועזי מתלכדים מחדש, יש מצב שכל 19 שנה משהו משתנה בהלך הרוח הלאומי וההיסטורי. רוצים דוגמאות? בבקשה:

19 שנה עברו מחתימת חוזה ורסאי שבו בריטניה וצרפת השפילו את גרמניה לאחר מלחמת העולם הראשונה, ועד הסכם מינכן שבו גרמניה הנאצית הורידה את אותן בריטניה וצרפת על הברכיים. 19 שנה חלפו מאז התכנסה בברלין ועידת ואנוה שבה רקמו הנאצים את "הפתרון הסופי" להשמדת היהודים, ועד שהמדינה העצמאית של אותם יהודים העמידה לדין בירושלים את אחד מראשי התוכנית השטנית, אדולף אייכמן. 19 שנה (טוב, 20) חלפו ממלחמת יום הכיפורים ועד שהטראומה הבשילה לתבוסתנות שהולידה את הסכמי אוסלו.

מה שטרומפלדור אמר

19 שנה עברו מהקמת המדינה ואובדן חבלי הארץ ההיסטוריים שלנו, ועד מלחמת ששת הימים שבה השבנו אותם אלינו. 38 שנה (פעמיים 19!) לקח לנו להגיע מהשמחה המרוממת של מלחמת ששת הימים אל שפל המדרגה של החרבת גוש קטיף במו ידינו.

19 שנה נוספות והנה אנחנו שוב בחבל עזה - אבל איזה הבדל בין ששת הימים של אז לעשרת החודשים של עכשיו, בין פלוגת הטנקים שכבשה ב־1967 את עזה כמעט לבדה ובין האוגדות שנאלצנו להכניס ב־2023, בין מה שהיינו אז ובין מה שנהיה מאיתנו היום. תראו איזה סיבוב עשינו ב־57 שנה. כן כן, שלוש פעמים 19 שנה.

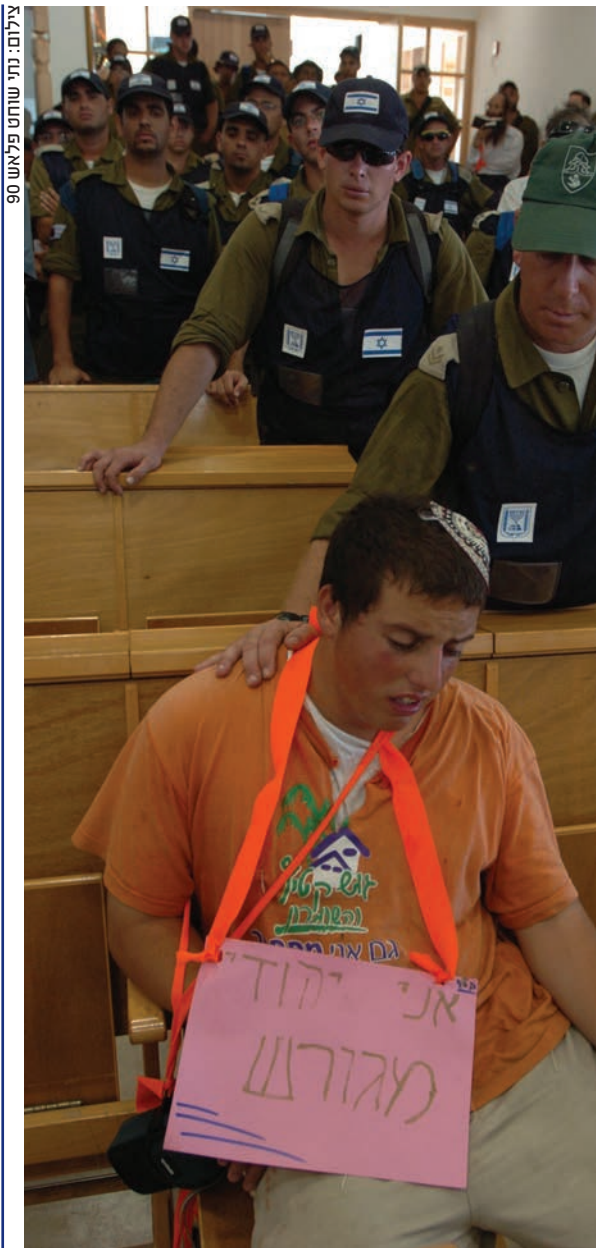
מה הלאה? מי יודע. ב־1967 בני המייסדים של כפר עציון באו אל ראש הממשלה לוי אשכול והוא נתן להם את ברכתו להקמת הקיבוץ מחדש. ב־2024 אנחנו מתקוטטים עם עצמנו לגבי השאלה אם פילדלפי כן או לא ומתפללים שנזכה ליישב מחדש את הגליל ואת הנגב המערבי, במהרה בימינו. על התיישובות בחבל עזה אסור לדבר, כי זה פוגע באחדות העם.

אבל בתוך תוכו, גם אם הוא לא מודה בזה, העם יודע: אין יציבות בלי התיישובות. יותר מדי זמן אנחנו עומדים במקום. כל המדינה במצב עמידה. חייבים להתיישוב כבר.

אנחנו יכולים להמשיך לספר לעצמנו שזה לא הזמן, העם מפולג, ארצות הברית לא תרשה, מצרים תכעס, והחוק הבין־לאומי, והאק והיינו הך ועוד אלף ואחד תירוצים שכל מטרתם היא להתחמק מזה שהכנסנו לנו לראש שאנחנו פוחדים מעזה, לא רוצים להישאר בה, רק לעשות את העבודה ושוב לברוח. אבל האמת הפשוטה היא האמת שכל ראשי התנועה הציונית הבינו: שבלי התיישובות אין ביטחון, אין מדינה ואין ריבונות. שכל המקום אשר תדרוך כף רגלנו בו, לנו יהיה. שבמקום בו תחרוש המקרשה היהודית את התלם האחרון - שם יעבור גבולנו, כפי שקבע יוסף טרומפלדור בימים הרחוקים ההם, כשמילים כמו כיבוש והתנחלות נחשבו לאידיאל נשגב, לא לעילת מעצר אצל הפצ"רית.

יכול להיות שעוד לא הגיע הזמן. אולי יש לנו עוד דרך לעבור. אבל כמו שאמר לי האיש שלעולם לא אשכח את חיוכו - אני לא יודע כמה זמן זה ייקח, לא יודע כמה סבבים וסבל עוד נעבור בדרך, אבל אנחנו עוד נשוב. לכל יישוב.

פשוט כי אין אפשרות אחרת. ●

ייקח כמה שייקח, אנחנו נחזור. העקירה מגוש קטיף

האמת הפשוטה היא האמת שכל ראשי התנועה הציונית הבינו: שבלי התיישובות אין ביטחון, אין מדינה ואין ריבונות. שבמקום בו תחרוש המקרשה היהודית את התלם האחרון - שם יעבור גבולנו, כפי שקבע יוסף טרומפלדור בימים הרחוקים ההם, כשמילים כמו כיבוש והתנחלות נחשבו לאידיאל נשגב, לא לעילת מעצר אצל הפצ"רית

את הדברים שהוא אמר לי לא אשכח לעולם.

פגשתי אותו לפני 19 שנה באחד המלונות הדחוסים שאליהם זרקה המדינה את תושבי גוש קטיף, רגע אחרי שגירשה אותם מהמקום שבו היא עצמה עודדה אותם להתיישוב. היה לו חיוך עייף, מר, נבגד, אבל עיניים שאמרו שאף על פי שיתמהמה, עם הנצח לא מפחד מדרך ארוכה.

"19 שנה עברו מאז שגוש עציון נפל ועד שבני המייסדים זכו להקים אותו מחדש", הוא אמר לי, "הם לא ידעו כמה זמן זה ייקח, אבל ידעו שיום אחד הם יחזרו. אני לא יודע מתי אנחנו נחזור, אבל אין לי ספק שבסוף העם יתפכח. אני רק מקווה שאצלנו זה ייקח פחות מ־19 שנה".

אף אחד לא הבין מה קרה לאריק שרון כשבסוף 2003 הוא התייצב במעוז השמאל המכונה המרכז הבינתחומי הרצליה (היום אוניברסיטת רייכמן), והכריז על נסיגה חד־צדדית מכל רצועת עזה. אריאל שרון היה הסמן הימני של הימין, ממקימי היחידה המיתולוגית 101, גנרל נועז ויצירתי שתמיד דרש לרסק את הטרור ולהתיישוב בכל רחבי ארץ ישראל, עד שנבחר לראשות הממשלה והחל לדקלם סיסמאות בסגנון "אפיפוק זה כוח". אף אחד לא הבין מה עובר עליו, חוץ מכולם. כי במדינת ישראל כל נבחר ציבור מהימין צריך להחליט האם הוא נאמן לבוחרים שלו ומסומן כאויב העם האולטימטיבי, או עורק לצד של הטובים ובן לילה הופך מפשיסט עם גיבנת ליפה הבלורית והבנט.

שרון, שהיה מסובך עד צוואר בחקירות פליליות, בחר בחיקו החמים של השמאל. ואז, כמובן בלי קשר לכלום, קרה נס: היועץ המשפטי לממשלה סגר את התיק הפלילי, מערכות העיתונים הלילו את שרון מבוקר עד ערב, ואפילו האדוקים שבשמאלנים הפסיקו להגיד שהוא רוצח והחלו לספר איזה מנהיג אמיץ וחד־פעמי הוא.

ידענו ששרון הוא פוליטיקאי ציני שכבר החרב התיישובות, אבל לא התיישוב על דעתנו שאדם חכם ומנוסה כמוהו יפקיר את מדינת ישראל לטרור רצחני של הגרועים שבאויבינו. רצינו להאמין שמדובר במהלך גאוני של מריחת זמן, ששרון בעצם מוליך שולל את השמאל ואת ארצות הברית ואת כל העולם, רק לא אותנו. שברגע האחרון הוא יגיד "סתאם, נראה לכם?" וירחיב את גוש קטיף, לא יחריב אותנו. זה לא קרה.

בין ברלין לירושלים

כלל שעבר הזמן המציאות רק הלכה ונעשתה הזויה יותר. מערכת אכיפת החוק, מהמשטרה והפרקליטות ועד בית המשפט העליון, התגייסה בלב פתוח ובנפש חפצה להכות מפגינים, לעצור קטינים עד תום ההליכים ולהגיש כתבי אישום מחמירים נגד אנשים שרק עברו ליד כביש ואפילו לא חלמו לחסום אותו. המשטרה עיכבה אוטובוסים בדרך להפגנות ומנעה מאזרחים את חופש התנועה. העיתונים התחרו זה בזה מי יוציא יותר כותרות שמזהירות מפני המתנחלים האלימים שמתכננים הפיכה צבאית. גנרלים במיל' עברו מאולפן לאולפן והלילו את הביטחון המופלא שההתנתקות מביאה בכנפיה (היום הם עוברים מאולפן לאולפן ומטיפים לנסיגות ולעסקאות בכל מחיר). החיילים שיועדו לבצע את הגירוש עברו שטיפת מוח אגרסיבית. פרשנים מטעם עצמם הסבירו שהמתנחלים הם טפילים מפונקים שחיים על חשבון משלם המיסים האומלל, ובאותה נשימה אמרו שהמדינה בכלל עושה להם טובה שהיא מוציאה אותם מהגוש הזה, שממש גיהנום לחיות בו. כשאחרון החיילים יצא וסגר את השער בציר כיסופים, התקשורת חגגה.

גם החמאס.

מי היה יכול לדמיין ש־19 שנה אחר כך נמצא את עצמנו

19 שנים

וחלום

תפילת הדרך המיוחדת של הרב איציק אמיתי, מפתחות הבית שרחלי מלמד עדיין שומרת, כפר הגמלאים שמתכנן שלמה וסרטייל בחוף והביקור השנתי של אביטל רייכנר במחסום כיסופים ♦ מדי יום במשך 19 שנה קיוו עקורי גוש קטיף לשוב הביתה, והמלחמה שהתפוצצה בפניה של מדינת ישראל הופכת בעיניהם את החלום לקרוב מתמיד

יוסף ארנפלד // צילום: עפרה בן שחר

"כאבנו את האכזריות הבלתי נתפסת של הטבח, כשברקע המחשבה שיכולנו למנוע את זה". רחלי מלמד

14

שנה מתגוררת רחלי מלמד בבית חג"י שבדרום הר חברון, ועדיין בכל פעם כשהיא עוצרת בטרמפיאדה ונשאלת על ידי הטרמפיסטים לאן היא נוסעת, לא פעם היא מוצאת את עצמה עונה "כפר דרום". שגרת הלשון הזאת נותרה טבועה בה, על אף שחלפו 19 שנה מאז גורשה משם. "כששואלים אותי איפה אני גרה, לוקח לי כמה שניות כדי לענות שאני גרה בבית חג"י. זה לא מחליק לי מהפה". גם חתימתה בכל מקום מצהירה על השייכות הגאוגרפית הנצחית שלה: "רחלי מלמד, כפר דרום". מלחמת חרבות ברזל, שהחזירה אל רצועת עזה את כוחות צה"ל, מפיתה בה תקווה שלא ירחק היום שעוד תשוב אל הבית בכפר דרום שחרב.

גרעין ההתיישבות כבר מוכן

משפחת מלמד עברה מקדומים לכפר דרום בעיצומה של האינתיפאדה השנייה, כזוג צעיר עם שלושה ילדים, במטרה לחזק את המקום. "הרגשנו שאנחנו רוצים לעשות משהו יותר משמעותי בהתיישבות", היא

האמון ברשויות המדינה. היינו תקופה במלון בבאר שבע, גרנו במגדלים באשקלון, משם עברנו לאלון מורה, שם גרנו במשך שלוש שנים כי היה לנו חשוב לגור במקום שמבחינת המדינה יש עליו סימן שאלה, כדי להראות שהגירוש לא החליש אותנו. לאחר מכן עברנו לבית חג"י, שבו אנחנו מתגוררים מזה 14 שנה, בבית שקנינו. לקח לנו המון זמן להתאושש ולהרים את הראש. כל הזמן היו געגועים לחזור. מול הכניסה לבית יש אמה על אמה זכר לחורבן. מתחת לריבוע הזה נמצאים מפתחות הבית בכפר דרום".

בחבל עזה היא לא ריאלית, אינה משכנעת את מלמד. "עם ישראל הוא לא עם ריאלי. כל הניסים שהיו בזמן שגרנו בחבל עזה, זה ריאלי? מתקפת טילים איראנית בלי נפגעים, זה ריאלי? הקב"ה מנהל מהלכים שאנחנו לא מבינים אותם".

מלמד בהחלט לוקחת בחשבון את האפשרות שתצטרך להתחיל לארוז את הבית, לרדת דרומה ולהתחיל את הכול מאפס, על אף הטלטלה הגדולה והזמן הרב שלקח להם להתמקם בביתם שבבית חג"י, אך היא לא חוששת מכך. "במשך כל השנים, העיניים

רחלי מלמד, כפר דרום: "במשך כל השנים, העיניים שלנו לעבר חבל עזה. אנחנו לא מדברים על חזרה לגוש קטיף, אלא על חזרה לחבל עזה. אני לא רוצה את פיסת האדמה הקטנה שנקראה גוש קטיף, אלא התיישבות בכל חבל עזה. אני לגמרי שם. נצטרך התראה של 24 שעות ואנחנו שם"

שלנו לעבר חבל עזה. אנחנו לא מדברים על חזרה לגוש קטיף אלא על חזרה לחבל עזה. אני לא רוצה את פיסת האדמה הקטנה שנקראה גוש קטיף, אלא התיישבות בכל חבל עזה. אני לגמרי שם. נצטרך התראה של 24 שעות ואנחנו שם".

בהנחה שמדינת ישראל מרימה את הכפפה, איפה את בעוד שנה?
"אשמח מאוד לחזור לכפר דרום. יש למקום היסטוריה עתיקת יומין, עוד מזמן התלמוד. אבל לא אתעכב בגלל זה. הייתי רוצה לראות שמדינת ישראל עושה את זה. מההדים בשטח נראה שלא יהיה מאבק כמו שהיה ביהודה ושומרון, אלא זה יהיה מהלך הרבה יותר מובן ומתבקש. זה מאוד מעסיק אותי ביום-יום, גם מבחינת התפילות וגם עובדים ברמה המעשית, מקווה שבעזרת ה' נזכה לקצור בקרוב את הפירות".

המשפחה הלוחמת חזרה לגוש קטיף

מי שהביאה את הרב איציק אמייתי ומשפחתו אל גוש קטיף הייתה ממשלת ישראל בכבודה

ובעצמה. "ממשלת ישראל העלתה אותנו על אוטובוס בחבל ימית והורידה אותנו בגוש קטיף", הוא משחזר. "גרנו בחבל ימית, ובחודש ניסן תשמ"ב, כשהתבצע הפינוי מסיני, היישוב עצמונה פונה מחבל ימית והוקם מחדש על ידי הממשלה בגוש קטיף".

במשך 14 שנה התגוררה משפחת אמייתי בעצמונה. לאחר חתימת הסכמי אוסלו עלה הצורך לחזק את היישוב מורג, שהיה מנותק יחסית לשאר היישובים. כך, יחד עם משפחת הרב איציק אידלס מעצמונה, עברה המשפחה למורג, שבו גרו 11 שנה. "במשך כל השנים הללו, גם אשתי וגם אני לימדנו בתלמוד התורה ובבית הספר לבנות בעצמונה. היה לנו חשוב להיות קרובים אליהם".

החיים השלווים בגוש קטיף התחלפו לאט לאט במציאות ביטחונית מאתגרת במיוחד. "בחמש השנים האחרונות בגוש קטיף לא היה יום בלי ניסיון פיגוע, כולל ניסיון חדירה של מחבלים ליישובים או למוצבים, מטעני חבלה או ירי למכוניות שנוסעות בכביש, ובעיקר פצצות מרגמה", מתאר הרב אמייתי. "ריבוננו של עולם שמר עלינו מאוד-מאוד. חיילי צה"ל עשו עבודת קודש מופלאה. יחד עם זאת היו הרוגים ופצועים, גם בקרב החיילים וגם בקרב התושבים".

במשך כל השנים, מפעם לפעם עלו דיבורים על הרעיון לפנות את גוש קטיף. "אנחנו ראינו את זה יותר כדיבורים שדורשים מאיתנו לחזק את הקשר שלנו לארץ", הוא מסביר. "את הגירוש עצמו חוינו כמו כל תושבי הגוש. הייתה לנו אחריות גדולה מצד קהילת התלמוד-תורה ובית הספר לבנות בעצמונה להמשיך את הסדרים הקבועים כדי לתת לתלמידים, לתלמידות ולקהילה יציבות ואמירה שאנחנו נשארים כאן וריבוננו של עולם יעשה הטוב בעיניו".

ביום הגירוש עצמו הגיעו אל בית המשפחה מפקדים בכירים כדי לפנות אותם. "אמרנו

צילום: עפרה בן שחר

הרב איציק אמייתי, מורג: "במשך כל 19 השנים הללו, התפילין שלי אינם נמצאים בבית או בבית המדרש אלא ברכב, כדי שברגע שאני שומע שאפשר לחזור לגוש, אני מתאם עם אשתי איפה אנחנו נפגשים כדי שניכנס ראשונים. היישוב מורג פונה ראשון, אז בעזרת ה' נחזור ראשונים. גדול יהיה כבוד הבית האחרון מהראשון"

להם ובעיקר לעצמנו שגם אם חלילה ניאליץ להיעקר מביתנו, אנחנו לא נקפל את הדגל ואנחנו לא עוזבים את הארץ. נתכנס יחד עם המשפחה והקהילה כדי לבחור את המשימה החלוצית הבאה שלנו. יישוב הנגב, ייחוד הגליל, יהודה ושומרון או גרעין תורני. לבסוף ההחלטה שהתקבלה הייתה ללכת ליישוב מעורב ביהודה ושומרון

- היישוב טנא' עומרים בדרום הר חברון".

במשך 14 שנה התגורר הרב אמייתי בטנא' עומרים, ולפני חמש שנים עבר עם רעייתו למעלה אפרים שבבקעת הירדן. "זה היה חלום ישר שלי, להגיע לבקעת הירדן", הוא מציין. אבל עם כל משימות ההתיישבות שאליו נרתם בדרך, השנים שחלפו מהגירוש לא הקהו אצלו את החלום ואת התקווה לשוב. "19 הוא גם מספר השנים שבהן העיר העתיקה חיכתה לנו, שגוש עציון חיכה לנו. במשך 19 שנה ילדי כפר עציון היו מביטים אל ההר ומצפים לשוב, ואחרי 19 שנה הם שבו ובנו את גוש עציון שבעתיים ממה שהיה לפני כן. אם חודש לפני מלחמת ששת הימים היו שואלים לגבי ההיתכנות של מה שאירע בה, לא היה נראה בכלל שזה הולך לכיוון. ברוך ה' שהתגלגלו הדברים בצורה כזאת. כך גם אצלנו. אנחנו מצפים, מייחלים ומתפללים שנחזור. עכשיו זה נראה קרוב יותר מתמיד".

הרב אמייתי מספר כי במשך 19 השנים האחרונות, בכל בוקר כשהיה יוצא מהבית ומתפלל תפילת הדרך, היה מטעים את המילים "תחזירנו לביתנו לשלום" - ומתכוון אל הבית שבגוש קטיף. מאז חג הפסח הוא משרת במילואים באזור רפיח כחובש בגבעתי, ולא מוותר על המנהג הקבוע. "בכל פעם שנכנסים לשם, אני אחראי לומר תפילת הדרך

במכשיר הקשר. מי שיודע מאיפה הגעתי, שם לב לדגש מיוחד כשאני מגיע ל'תחזירנו לביתנו לשלום'. אני מרגיש שאני כבר מתחיל לחזור הביתה".

"לצבא ברור מאוד לאן הוא הולך. הוא הולך לכבוש את המקום. מה יתרחש אחר כך? בשביל זה יש ממשלה בישראל שתקבל את ההחלטות", הוא אומר באופטימיות זהירה. "התחושה היא מופלאה, ואני שומע את זה מהילדים שלי. רק במעגל המשפחתי המצומצם, בחודשים האחרונים היינו שבעה מגויסים בלחימה, כולם למעשה כבר בגיל או במצב משפחתי שפטורים ממילואים. כשאחד הבנים שלי הגיע לנווה דקלים זה היה מאוד מרגש. יש לי בן וחתן שנמצאים בנצרים, היינו שלושה בני משפחה ברפיח, שנמצאת קרוב למורג".

דבריו של ראש הממשלה בנימין נתניהו על חוסר הריאליות של ההתיישבות בעזה אינם מרגשים אותו. "אם היו שואלים את ראש הממשלה דאז לוי אשכול בראש חודש אייר תשכ"ז, האם זה ריאלי לחזור לעיר העתיקה או לשכם או לשילה - זה גם לא היה נראה ריאלי. ריבוננו של עולם מגלגל את הדברים בכל מיני צורות, כך שדברים הופכים להיות ריאליים".

למרות שב־19 השנים שחלפו בנה הרב אמייתי חיים חדשים בטנא' עומרים ובמעלה אפרים, הוא אינו מהסס להתחיל שוב מחדש בגוש קטיף. להגע הזה הוא מוכן ומזומן. "במשך כל 19 השנים הללו התפילין שלי אינם נמצאים בבית או בבית המדרש אלא ברכב, כדי שברגע שאני שומע שאפשר לחזור לגוש, אני מתאם עם אשתי איפה אנחנו נפגשים כדי שניכנס ראשונים. היישוב מורג פונה ראשון, אז בעזרת ה' נחזור ראשונים. גדול יהיה כבוד

הבית האחרון מהראשון. כמובן נהיה פתוחים למשימות, בהתאם למה שיידרש".

עם הילדים במחסום כיסופים

אביטל רייכנר (לבית כהן דוראס) הייתה נערה צעירה בזמן הגירוש מביתה שבמושב קטיף. גם כיום, למרות שהיא נשואה ואמא לשמונה ילדים שמתגוררת עם משפחתה בעיר רמלה מזה 16 שנה, היא עדיין מתכוננת לרגע שבו תחזור הביתה, לגוש קטיף.

אל גוש קטיף הגיעה עם משפחתה כשהייתה בת 12, מבת ים. אבא שלה, הרב שלמה כהן דוראס, נקרא אל הדגל להקים את הישיבה התיכונית בקטיף. "הגעתי כנערה צעירה, ומיד התאהבתי בגוש, באנשים ובים. זה היה מקום פסטורלי. יש לנו דודים בשילה ובעפרה ותמיד הרגשנו שהם ממש מוסרים את הנפש, שם באמת מסוכן. לעומת גוש קטיף, אצלנו, ששם היה שקט ורגוע. עד שהגיע ראש השנה תשפ"א, שבו פרצה האינתיפאדה השנייה. יצאתי מבית הכנסת ופתאום הרחתי ריח שרוף ושמתני המולה וראיתי ענן עשן מיתמר מכיוון חאן יונס".

"חווינו את האינתיפאדה במלוא עוצמתה", היא מתארת. "בהמשך התחילו הפצמ"רים. היו המון ניסים. כל תקופת הנערו חייתי בדיסוננס. מצד אחד המקום הכי קסום ושלו

בעולם, מצד שני מציאות ביטחונית לא פשוטה. לא פעם הייתי תחת ירי. איבדתי חברים קרובים, אבל לא חייתי בפחד אלא יותר בכוננות. כל ההסתכלות שלי כיום על חיים ומוות השתנתה מתוך החוויה שלי כנערה בגוש קטיף".

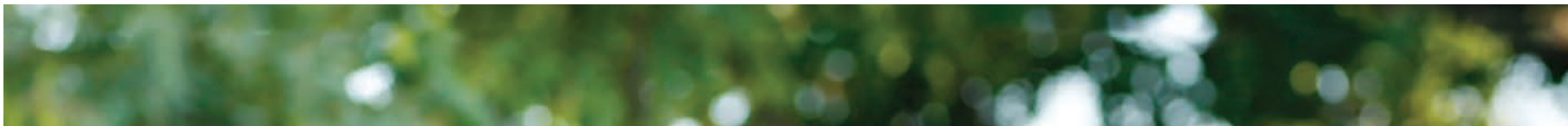
התקופה המורכבת ההיא ביגרה אותה מוקדם מהרגיל. בהגיע גזירת הגירוש התגייסה אביטל למערכה, ואף עמדה בראש מטה הנוער בגוש קטיף. "בשנה וחצי של המאבק, כל הנוער של גוש קטיף התגייס במלוא המרץ. הקמנו מטה נוער עם ועדות בתחומים השונים, גילינו המון עוצמות שלא האמנו שקיימות בנו, שמלוות אותנו עד היום".

"לא האמנתי שזה יקרה", היא מודה. "אבל עשינו הכול כדי שזה לא יקרה. שנה וחצי של ימים ולילות שלא ישנו. היינו במאבק לא למען הבית הפרטי שלנו, הרגשנו שאנחנו נאבקים בשביל עם ישראל. האמנו שאי אפשר לעזוב את חבל הארץ הזה, הוא שלנו וחייב להישאר שלנו. הגירוש היה שבר מאוד גדול. קודם כול, ברמה הכי בסיסית. נשארתי בלי כלום. בלי בית, בלי מקום ליישוב. פיזרו את המשפחות בבתי מלון ברחבי הארץ. עד אז לא הייתה לי שנייה פנויה. כל רגע הייתי עסוקה באידיאלים וערכים יומם ולילה", היא נזכרת בדמעות ברגעים ההם. "זה היה פשע גדול לעם ישראל, לקב"ה ולארץ שלו. הכאב הזה נמשך עד היום".

כמה ימים לפני הגירוש התקבלה במושב קטיף ההחלטה שאם חלילה

שלמה וסרטייל, גני טל: "לפני 15 שנה קיימנו פגישה עם חנן פורת, והוא אמר לנו: 'אתם תחזרו יותר מהר מאיתנו'. ואכן, נבואתו התקיימה. לחומש חזרו לפני שנה באופן רשמי, והיום אנחנו נמצאים כבר בגוש קטיף. אני סומך על הקיבוצניקים מהעוטף שאמרו שהם לא חוזרים הביתה עד שלא יראו את הים. ברגע שהכול יהיה נקי ושטוח - גם אנחנו נחזור"

צילום: באדיבות המשפחה

הגירוש אכן יצא לפועל, המשפחות יגיעו לכותל המערבי ומשם ימשיכו לאולפנה בכפר פינס. אחרי תקופה הם עברו לבית מלון באשקלון, ואחרי תשעה חודשים התמקמו בקראווילות באמציה. אחרי כמה שנים נישאה אביטל, ומתוך העוצמות של גוש קטיף ואחרי שנת מגורים באלון מורה החליטה עם בעלה לבנות את ביתם ברמלה. "חיפשנו מקום עם משמעות

אביטל רייכנר, קטיף: "כמה ימים אחרי תחילת המלחמה, הילד שלי בן ה-12 וחצי שאל אותי: 'אם אנחנו עוברים לגוש קטיף, הבר־מצווה תהיה שם?' הילדים מבחינתם חיים את זה בבית ובעזרת ה' מאמינים שזה יקרה בקרוב. לא רק כי זה מקום נוסטלגי או אישי, אלא כי זו נחלת אבותינו וזה הפתרון היחיד שיביא ביטחון"

פועלים בעניין, גם להעלאת המודעות ולחיבור של עם ישראל לחבל הארץ הזה, ודברים נוספים מתחת לפני השטח. אנחנו מאמינים שנחזור. סבא שלי היה בכפר עציון וניצל מהקרב האחרון. היינו חוגגים לו יום הולדת באלון הבודד שהיה הסמל של כפר עציון. אני לא יודעת כמה זמן ייקח עד שנחזור לגוש קטיף, ומה התהליך שעם ישראל צריך לעבור כדי שזה יקרה, אבל ברור לי שזה יקרה."

על אף שכיום היא נטועה עמוק ברמלה, שם היא מנהלת מרכז משפחה ונולדו לה שמונת ילדיה, לרייכנר אין שמץ של ספק שברגע האמת היא תארוז את ביתה ותרד לגוש קטיף. "אין בכלל שאלה", היא קובעת. "כשהתנתתי, בעלי ידע שזה חלק מהעסקה. כמה ימים אחרי תחילת המלחמה, הילד שלי בן ה-12 וחצי שאל אותי: 'אם אנחנו עוברים לגוש קטיף, הבר־מצווה תהיה שם?' הילדים מבחינתם חיים את זה בבית ובעזרת ה' מאמינים שזה יקרה בקרוב. לא רק כי זה מקום נוסטלגי או אישי, אלא כי זו נחלת אבותינו וזה הפתרון היחיד שיביא ביטחון אחרי השבעה באוקטובר. נחזור לא ליישובים הקטנים של גוש קטיף, אלא נקים חבל ארץ גדול ומפואר".

כשזה יקרה, איפה נמצא אתכם אחרי שנה?

"איי"ה בחבל עזה, בחולות, יחד עם עם ישראל. איפה בדיוק? אני לא יודעת. איפה שיהיו צריכים אותנו - שם נהיה בעזרת ה'."

חיבוק מהמגורשים לאנשי העוטף

קרוב לארבעים שנה התגורר שלמה וסרטייל עם משפחתו בגוש קטיף, שאליו הגיע בשנת תשל"ז. "היינו מהראשונים

שהקימו את גני טל. כשהגענו היו שם דיונות חול בתוליות של ימי בראשית. אף אחד לא ישב בהן. היה מדהים לראות מאופק לאופק. הייתה פסטורליות אמיתית. במשך שנים רבות יחסינו עם השכנים היו מעולים, עד הסכמי אוסלו. אז הכול התהפך. הגיעו אלפיים 'שוטרים' מתוניסיה, רבין נתן לכל אחד רובה ונתן להם לשלוט. האוכלוסייה מאוד סבלה מהם ומהר מאוד זה עבר אלינו".

כשהמציאות הביטחונית החלה להידרדר, וסרטייל הרגיש שהמדינה מתעלמת מכך, "כמו שקורה היום בצפון ובדרום. הצפון חוטף בלי סוף, הדרום חטף עד עמקי נשמתו, אבל רק כשנפל טיל בתל אביב המדינה הגיבה בנחרצות", הוא מדגים. "כשנפלה עלינו גזרת הגירוש היינו בהלם. לקח לנו זמן להתאושש ולהבין מה בדיוק הוצהר. הרי אותו ראש ממשלה בדיוק היה מגיע למועצה שלנו כל סוף שבוע, יושב עם ראש המועצה צבי הנדל ודוחף לקידום ופיתוח הגוש. הוא היה בולדוזר אמיתי של בנייה, רק שלא ידענו שבולדוזר כזה יכול גם להסתובב אחורנית ולהתחיל להרוס".

וסרטייל היה שותף למאבק בגירוש במסגרת הוועד היישובי של גני טל. "הקמנו כננסת לובי פוליטי, ישבנו שם יום־יום בוועדות שונות כדי לבטל את רוע הגזרה. השתדלנו להביא את תמונת המצב מהשטח. עבדנו קשה מאוד, אבל התוצאה לצערי הייתה אחרת", הוא מתאר בצער. "יום לפני הגירוש הגיע אליי הביתה מפקד האוגדה דאז, אביב כוכבי. היינו בקשר טוב. הוא אמר לי: 'אני יודע שאפילו תמונה לא תוריד מהקיר, אבל מחר זה קורה ואני אביא חיילים שיארוזו לך את הבית לתוך מכולה'. עניתי לו שאנחנו לא מקדימים את הפורענות אפילו

בשעה אחת".

"למחרת הגיעו חיילים והתחילו לארוז את הבית. הלכנו לתפילה המונית בבית הכנסת, ואחריה החברים עלו על הרכבים ויצאו בשיירה ארוכה מהיישוב. אני חזרתי הביתה. הבית היה כבר ריק, החיילים נעלמו. כך נשארתי בבית עד הרגע האחרון. אין שכנים. לא האמנתי שזה מה שקורה. יישוב ריק, מת", הוא נזכר בדמעות. "נשארתי שם עד שסגרו את השער של גוש קטיף".

את מפוני גני טל שייכנו בקיבוץ חפץ חיים. "כל המשפחה קיבלה חדר וחצי, הרגשנו כמו במעברות של פעם. למרות שאנשי חפץ חיים קיבלו אותנו בחום ובאהבה, זה לא היה מספיק בשעה שהרסו את מפעל חיינו, שאת חלקו אי אפשר להקים מחדש".

לאחר תקופה הוקם מחדש היישוב גני טל, סמוך לחפץ חיים. "אנחנו הקהילה היחידה שנשארה יחד, תחת אותו השם".

"כשפרצה המלחמה, הכאב היה בשבילי כפול ומכופל", הוא משתף. "לא רציתי להיות צודק. בטח לא במחיר הנורא הזה. הקיבוצניקים מחאו כפיים כשיצאנו, שמחו לאידנו. באמונתם הם האמינו שיהיו ימים טובים יותר כשאנחנו נפנה את עזה. עכשיו הם חטפו את המכה הרבה יותר חזק, כי זה פגע בשורש אמונתם. הלכנו לבקר אותם בשפיים ובאילת, ופגשנו שם שברי קהילות. הם היו בהלם טוטאלי והתארגנו כדי לסייע להם".

בשנים האחרונות מנהל וסרטייל את המוזיאון למורשת גוש קטיף בירושלים. מאז תחילת המלחמה הפך המוזיאון לפופולרי יותר מאי פעם. "מגיעות לכאן קבוצות רבות, בהן לא מעט חיילים. בשלב מסוים הרגשתי שפתחנו סופרמרקט לבגדים כתומים, כל מה שרק מסמל את גוש קטיף. זה היה מדהים. נאלצנו לייצר עוד ועוד כמויות כדי לענות על הביקוש".

לאורך כל השנים מאז הגירוש, החלום על החזרה לגוש קטיף לא הרפה ממנו. "לפני 15 שנה קיימנו פגישה עם חנן פורת, והוא אמר לנו: 'אתם עוד תחזרו לפנינו'. ואכן, נבואתו התקיימה. לחומש חזרו לפני שנה באופן רשמי. היום אנחנו נמצאים כבר בגוש קטיף. אני סומך על הקיבוצניקים מהעוטף שאמרו שהם לא חוזרים הביתה עד שלא יראו את הים, ואכן ידאגו לכך. ברגע שהכול יהיה נקי ושטוח - גם אנחנו נחזור".

בכל זאת, יהיה מאתגר להתחיל הכול מחדש.

"איך לעזוב אז את גוש קטיף - הייתה בעיה. איך לעזוב היום - זאת לא בעיה", הוא מצהיר. "אין לי את מפעל החיים, אני פנסיונר. אין לי שום בעיה לקום וללכת, לעזוב את הבית היפה שבניתי. כרגע הנושא עדיין לא בשיח של גני טל, וטוב שכך. אנחנו אנשי מעשה. ברגע שזה יתאפשר, התנועה תהיה חד־כיוונית וחזקה. נקים כפר פרוטיאה על חוף הים, שבו נבלה את אחרית ימינו בלימוד, בנחת ושלווה". ●

רק דיבורים של אמת

את זירות האיגרוף המילוליות באולפנים מחליפים בימים אלה כנסי עיון שמבטאים קול אמיתי ומחבר שצומח מלמטה

את הסיפור שלהם בעצמם, בלי להיכנע לתכתיבים. ומכולם, גם מאלה שלא אזכיר כאן עכשיו, קיבלתי הרבה כוחות. בפאלא שהנחיתי בכנס של מרכז גוש קטיף שאלתי את הדוברים, הורים שכולים כולם, מה בקונספציה שלהם נשבר בשמחת תורה, מה באמונות שלהם השתנה. איריס חיים צחקה ואמרה שכמעט הכול. היא סיפרה שבעבר הייתה צופה ב'ארץ נהדרת', וזו הייתה הדרך שלה ללמוד על חלקים אחרים בעם, והיום היא נפגשת עם אנשים פנים אל פנים ומבינה שאין "אנחנו" ו"הם". ואני חשבתי (וגם אמרתי) שלכל אחד יש את ה'ארץ נהדרת' שלו, את מה שמזין אותו במיתוסים דמוניים ושקריים על האחר.

באותו פאלא חגי לובר סיפר איך פעם היה כותב ברשתות באופן שהוא לא יעשה יותר, ואפילו סיפר שהתנצל בפני איש ציבור ידוע על פוסטים מן העבר. איתן צור, אח של סרן אמיר צור מסיירת מטכ"ל שנפל בכפר עזה, אמר שאם לא נבין זה את הפצעים של זה, לא נוכל לבנות פה יחד אמיתי, כי הם מכוננים את הזהות שלנו. שלא מספיק לעשות מעגלי שיח, הם צריכים להיות הרבה יותר עמוקים ופתוחים ופגיעים. ושירה שפירא, אימו של ענר, אדריכלית שימור שעוסקת במורשת ובשימור יחד עם קהילות העוטף שנפגעו, אמרה שענר לקח שעה של גורל והפך אותה לשעה של ייעוד, וזה מה שאנחנו צריכים לעשות. כי אנחנו יכולים.

בפאלא בכנס נחלים למחשבת ישראל שבו השתתפתי אמרה סיגל קראוניק, אלמנתו של אריק קראוניק, רבש"ץ בארי, שהיא מתנגדת לאמירה "הופקרנו". "לא הופקרנו", היא אמרה, "צה"ל לא הצליח להגן עלינו, זה עלה בהרבה מאוד חיים, אבל להפקיר זה בכוונה. ואף אחד לא עשה לנו בכוונה". ואני חשבתי כמה אמיצה היא צריכה להיות כדי להשמיע קול אחר בתוך הקהילה שלה וכמה היא, ואחרים, שכולים ושאינם, לוקחים את התקופה הקשה הזאת ומנצלים אותה להתבוננות מחודשת. וכמה כדאי לכל אחד מאיתנו לעשות אותה דבר. להתרענן. אפשר לקרוא לזה ניקיון קיץ. המצב מסובך אבל משהו קורה פה. יש תסיסה חיובית גדולה מתחת לפני השטח ומעליו. אנשים לא מוכנים להיכנע לכאב, לאמונות הקודמות שלהם או לחדשות. וכל זה ממש, אבל ממש על קצה המזלג.

תקופת ההמתנה

תקופת ההמתנה. גם את המושג הזה הדור שלנו זוכה לחדש. גדלנו על סיפורי התקופה הקשה והמפחידה ההיא של טרום מלחמת ששת הימים והופ, גם לנו יש אחת כזאת. ההבדלים הם עצומים. היום ישראל הרבה יותר חזקה, אנחנו לא מאפילים את חלונות הבתים, לא מקדישים שטחי ענק לבתי קברות המוניים ולא חרדים לקיומה של המדינה. אבל אנשים כאן מודאגים, ובכל בוקר (בכפוף לזמן כתיבת שורות אלה כמובן) הם קמים ומגלים שהנה, עוד לילה עבר בשקט ולא התקיפו אותנו.

ממש במקביל אנחנו נמצאים בעוד תקופת המתנה שונה לחלוטין, תקופת המתנה לבניין בית המקדש. היא ארוכה יותר, וצריך בשבילה המון כוח כדי לשאת מתח של ציפייה וגעגוע. אבל בתוך ההמתנות האלה יש לנו הרבה מה לעשות, ואני לא מדברת על רכישת עוד שייטת מים או בדיקה חוזרת של הסוללות. יש לנו איך לאמץ התבוננות אחרת על המציאות, יש לנו דרך לקחת אחריות על ההתבטאויות שלנו ועל הסביבה שלנו. אנחנו יכולים להפוך את השעות האלה, או הימים, או השנים, מהמתנה של גורל להמתנה של ייעוד. ●

איור: שאול גרד

ואני, שבאתי בעצם לעבודה, הקשבתי לאנשים שנמצאים בלב העשייה ופועלים עם מפונים, ולאנשים שמובילים קהילות, לאנשי צבא, ולאנשים שהשכול דפק אצלם בדלת אבל הם כותבים את הסיפור שלהם בעצמם, בלי להיכנע לתכתיבים. ומכולם קיבלתי הרבה כוחות

כשאומרים לכם פאלא, על מה אתם חושבים? אני לא מתכוונת לפאלא של סף הרצפה בואכה תחילת קיר, ההוא שאף אחד לא מנקה כמו שצריך. אני מתכוונת לכמה אנשים שיושבים ודנים בנושא שנמצא ברומו של עולם.

אנחנו מכירים את זה מהטלוויזיה. ההוא צועק, ההיא נכנסת לתוך דבריו, השלישי מנופף בידים והרביעית מצליחה לזרוק איזה פאנץ', נרגעת ומחייכת חיוך רחב. זהו, היא את שלה עשתה. בזמן טלוויזיה לכל דקה יש משמעות. אנשים צריכים להיות זריזים וחדים, בעלי אומץ ולפחות קורטוב של חוצפה. רק ככה מקבלים את זכות הדיבור, רק באופן הזה זוכים לתשומת לב.

ומה הצופים מרוויחים? בליל של דעות לא מאוד מנומקות, קרב איגרוף בלי דם ובלי סימנים כחולים נראים לעין (לפעמים סימני הקרב נטבעים עמוק בנפש, וזה הרבה יותר גרוע). בפסיכולוגיה מדוברת אולי היה אפשר לקרוא לזה סובלימציה. אבל אני לא בטוחה שהצפייה בפאללים כאלה מעדנת את היצרים החייתיים שבנו, נראה לי שלהפך.

בחודש האחרון חוויתי עולם אחר לגמרי של פאללים. כעיתונאית, אני רגילה להנחות או להשתתף בדיונים בנושאים שעומדים בלב החדשות. אבל השנה הם היו אחרים. השנה הנחיתי והשתתפתי בפאללים בנושאים הקשורים ברומו של הלב.

מנהג יפה עשתה לה הציונות הדתית, והלוואי שיפשוט למגזרים נוספים, לעשות בשלושת השבועות כנסים וימי עיון. אנשים ממגוון גילים ועיסוקים לוקחים לעצמם יום חופשה ויוצאים להשתלם. כך תמצאו כנסי נשים, כנסי מורים, כנסי לימוד תנ"ך ומחשבת ישראל, אמונה והלכה ומה לא. לכל אחד מאלה מגיע קהל קצת אחר, שמבקש להעשיר את עצמו במטען רוחני. כל כנס והסגנון שלו. המשותף לכולם הוא דוכני מכירת כיפות סרוגות ומטפחות שוות. סתם. המשותף הוא הרצון של המשתתפים לעצור לרגע את שטף החיים ולהעמיק עוד קצת את היסודות, לברר אותם ולייצב אותם מחדש. זה נפלא.

בדרך כלל אנחנו העיתונאים המנחים מחפשים אקשן, אפשר גם לתבל באיזו פרובוקציה קטנה, רצוי שיהיה ויכוח. לא כמו בטלוויזיה חלילה, לא להגדים, אבל צריך להחזיק את הצופים בקהל שלא יירדמו וחשוב לעורר בהם עניין, אחרת הם ישפילו את עיניהם אל המסכים הקטנים שבכף ידם. אבל השנה לא היה בכך צורך.

הפעם אנשים בקהל לא חיפשו את האקשן. הם הגיעו כדי להקשיב וכדי להזדהות וכדי לדעת מה אפשר לעשות בתקופה הזאת ואיך אפשר להתבונן עליה. הם רצו לשמוע דברים מרפאים, והיו להם הרבה סבלנות וטוונות של אהבה. האולמות היו מלאים והשיח עמוק, רגיש ונוגע. הציניות התקלפה ונעלמה מהבמה בבושת פנים. השנה נהיינו יותר אמיתיים. הדוברים היו מתונים, לפעמים דיברו בשקט ולא נכנסו זה לדברי זה, וזה אפילו לא הפריע לאף אחד. מאמינים?

הפאללים של השנה עסקו בנושאים של צמיחה ממשבר, של ערבות הדדית, של אחריות לאומית. כן כן, אלה מושגים יפים שאפשר לעשות מהם סטיקרים (הרי חזרנו בגדול לאופנה הזאת) אבל השיחות היו עמוקות, לא נשארנו בסיסמאות. בדקנו יחד האם האחדות שראינו פה בתחילת המלחמה, וחיה ופועמת היום עדיין בקרב אנשי המילואים, עומדת להיעלם מיד אחרי שהשלוש יפרוץ, או שהיא כאן להישאר ובעיקר מה עושים כדי לקדם אותה. ואני, שבאתי בעצם לעבודה, הקשבתי לאנשים שנמצאים בלב העשייה ופועלים עם מפונים, ולאנשים שמובילים קהילות, לאנשי צבא, ולאנשים שהשכול דפק אצלם בדלת אבל הם כותבים

צילום: מרים פייגא בונימוביץ

התחלה// נולדה לפני 64 שנים בקיבוץ טירת צבי שבעמק בית שאן, השנייה מתוך חמישה אחים.

אבא// מרדכי (מוטק'ה) וולף ז"ל. "אבי הוא צבר שגדל בתל אביב והשתייך לתנועת בני עקיבא. הקומונר שלו היה הרב דרוקמן זצ"ל. אבא היה איש מעשה ועמל. היה חקלאי ועובד אדמה שורשי, ממייסדי כפר מימון. הכיר היטב את שבילי הנגב. איש אמת ובעל חסד, ענווה, פשטות ויראת שמיים".

אמא// נחמה. "הבת הראשונה שנולדה בקיבוץ טירת צבי בעשור שלפני קום המדינה. גננת ואשת חינוך בנשמתה. הייתה תמיד מחוברת לטבע, וכך גם גידלה אותנו. היא הכירה כל צמח וכל ציץ של ציפור. בהמשך הדריכה גנות בחמדות הדרום. הייתה אמא מסורה למשפחה ומחוברת לארץ".

טירת צבי// בגיל חמש עזבה משפחתה את קיבוץ טירת צבי ועברה דרומה לכפר מימון. "שם הם חיו כל חייהם. בעשר אצבעות אבא הקים אימפריה של חקלאות ועבד בשדות העוטף". המעבר לכפר מימון היה בשבילה אירוע שנחקק בזיכרון. "הייתי ילדה קטנה, אבל אני ממש זוכרת את הנסיעה לשם. זה היה מעבר לצורת חיים חדשה מבית ילדים לבית, להתחיל להכיר חברים חדשים ואפילו מזג האוויר היה שונה. אבל מהר מאוד השתלכתי".

אולפנה// את רוב ילדותה ובגרותה העבירה בכפר מימון. "זכיתי לילדות חמה ועוטפת. פשטות עם הרבה חסד". למדה באולפנת אמנה בכפר סבא. "היינו חבורה של בנות מכפר מימון שבחרה ללכת לאולפנה למרות הקושי של המרחק מהבית. באולפנה ספגתי הרבה אור מהמחנך הדגול, ראש האולפנה הרב יהודה רוזנברג ז"ל. האולפנה הייתה בית גידול לבנות יראות שמיים ובעלות חסד שמחוברות לתורה, לעם ולארץ".

עולה// "בכיתה ט' החלו העלויות לסבסטיה. השתתפתי בכל העלויות. היו עליות ושוב הורידו אותנו ושוב עליות. זה היה לא קל, אבל הציבור היה חדור מוטיבציה במאמץ ליישב את הארץ. אנחנו עזרנו לאימהות הצעירות עם הילדים, להכין אוכל ומה שצריך. באחת העלויות היה גשם עז, רוחות ובין. זה היה מאתגר, אבל הרגשנו שאנחנו עושים היסטוריה, תחושה שמשוהו גדול קורה".

ירוחם// את שנת השירות עשתה כקומונרית בסניף בני עקיבא בירוחם. "זו הייתה בזמנו עיירת פיתוח וזו הייתה שנה של צמיחה בשבילי. לפגוש אנשי עמל שורשיים וחמים, מחוברים למסורת. בנוסף לכך ליוויתי שני ילדים חולי סרטן. אחד מהם היה ילד בן תשע שליוויתי אותו צמוד לטיפולים בבית חולים. הפטירה שלו הייתה לא קלה בשבילי".

להיות אחות// בתום השירות פנתה ללימודי סיעוד ואחיות בבית החולים שערי צדק. "מילדות הייתה בי נטייה לתחום הרפואה. היה לי ברור שסיעוד הוא התחום שאני רוצה". משמשת אחות מזוה ארבעה עשורים. "זה חלק מהותי ממי שאני, ואני מקווה להמשיך לעסוק בזה כמה שיותר. זה מקצוע שכולו חסד וטוב וזכות עצומה בשבילי". בשנה האחרונה ללימודיה נישאה לבעלה.

החצי השני// הרב יאיר הילר, מרצה ליהדות, ראש כולל לגמלאים ומעביר שיעורים באריאל בשיבה, לנשים, גברים וסטודנטים. "למד במרכז הרב ומאוד מחובר לתורתו של הרב קוק. איש חסד, מאיר את הדרך בבית וראש השבט שלנו".

אסי הילר

64

נשואה לרב יאיר, אמא ל-11 ילדים

חברה בקהילת נצר-אריאל באריאל. נעקרה מביתה בנצרים

אחות ומנהלת הסיעוד 'כללית' באריאל

תוך כדי אנחנו מסתכלים על השעון ומבינים שתכף האוטובוס יוצא. ביקשתי מהבת שלי לרוץ קדימה ולבקש מהנהג לחכות לנו חמש דקות".

הנס הגדול// "אחרי עיכוב של ארבע דקות, העליתי את הבן לאוטובוס ונפרדנו לשלום. באוטובוס היו לי חמישה ילדים. הנהג התחיל לנסוע, ואיך שאני מתחילה ללכת אני שומעת בום אדיר מאחוריי. מיד חשבתי באימה: הילדים באוטובוס! אני מסתובבת במהירות ורואה את האוטובוס שהיה מלא בילדים, עומד שלם בשער היישוב. אם היה יוצא בזמן, ולא מתעכב בגלל הסנדל, הוא היה עולה על מטען חבלה במשקל של 150 ק"ג חומר נפץ, שחזקה רק לו. באותו יום עלינו לירושלים להודות לה' על הנס הגדול".

מאמינים// "גם כששמענו על התוכניות לגירוש מהגוש, המשכנו בהובלתו של רב היישוב הרב ציון טוויל בעיקרון שליווה אותנו כל הזמן: 'מאמין וזורע'. אנחנו כבני אדם עושים את ההשתדלות שלנו, והקב"ה יעשה את שלו. עד הרגע האחרון המשכנו להשקות, לשתול ולזרוע. זה לא שהיינו תמימים, אלא האמנו שהאדם נדרש לעשות את שלו. זו גם הייתה אמירה שלנו כלפי שמיא: אנחנו מבחינתנו ממשכיכים".

גירוש 2// "יום הגירוש היה קשה מנשוא. היינו עם 11 ילדים שהקטנה בהם הייתה בת שלוש. השארנו מאחור חיים שוקקים וטובים. זה היה בלתי נתפס. הייתה תחושה קשה של חורבן ושביר לאומי גדול. אבל מהר מאוד הבנו שאנחנו נמצאים במקום של בחירה, והבחירה בידינו: לצנוח או לצמות. הבנו

הודה לציבור שבא ליישב את המקום וטבע את האמרה: דין נצרים - כדין תל אביב".

החיים בנצרים// "הייתה תחושה מרגשת של שליחות והרבה חלוציות וציונות. היינו כ-70 משפחות ביישוב, ובמשך 14 השנים אף משפחה לא עזבה מטעמים אידאולוגיים. החיים היו מלווים באיומים ביטחוניים וחוסר ודאות יומיומי ונאלצנו להתנייד ברכבים ממוגנים עם שכפ"ץ וקסדה. לצד זאת היו חיים של תורה ורוח, חיים תוססים ובריאם של קהילה. השתדלנו לתת חוויות ומענה לילדים ביישוב, כמו מסגרות חינוכיות, בריכה, פינת חי, ועוד. לאורך השנים היינו בקשר הדוק עם הצבא. הצבא היה חלק מההווה שלנו".

אחות בנצרים// הייתה האחות המיתולוגית בנווה דקלים ובנצרים. "באירועים בגורה הקפצו אותי להעניק טיפול רפואי. כאחות בנצרים השתדלתי לקיים מרפאה שיש בה את כל המענים הנדרשים לקהילה. הרופאים ד"ר חנה קטן, ד"ר שרה דרוקמן ז"ל וד"ר מתי ארליכמן התייצבו בהתנדבות לתת מענה לקהילה במשך שנים, גם בזמן שהכניסה לנצרים הייתה מורכבת. בשנים האחרונות זכינו שד"ר תמירה פיינסלבר תצטרף ליישוב ותהיה חלק משמעותי מהצוות הרפואי".

הסנדל// החיים בגוש קטיף היו מלאים בניסים. "הילדים היו נוסעים בהסעה ללימודים בשעות מאוד מסוימות. באחד הבקרים הבן שלנו אלישיב, שהיה בכיתה ג', התלונן על פצע ברגל. הצעתי לו לנעול סנדל כדי שזה לא יפריע לו להתהלך, והתעכבנו בבית בחיפושים אחרי הסנדל.

הנחת// אחד עשר ילדים. הבת הגדולה תהילה ואחריה רעות, משה, אלישיב, גילה, תחיה, אריאל, נטע, נעמי, מוריה, ואחרונה חביבה יעל. "אני בהודיה גדולה לה'. משפחה ברוכת ילדים ובעיקר במשפחה שצומחת משורדי שואה - זוהי זכות עצומה. כל ילד מביא איתו עולם שלם ומיוחד".

גירוש 1// בשנה הראשונה לנישואיהם עברו מירושלים לימית, בחודשים האחרונים שלפני הגירוש. "עבדתי שם כאחות. היינו שותפים למאבק נגד הגירוש. זו הייתה חוויה מאוד קשה, בעיקר המחשבה שאפשר לוותר על חלקים מארץ ישראל. ביום הגירוש בעלי עשה קריעה, ואחרי הרבה תפילות והשתדלות ותקווה שנצליח למנוע את רוע הגזירה - זה קרה. הרגשנו כאב גדול".

נוסעת בעזה// בשנה הראשונה גרו ביישוב גדיד שבגוש קטיף. בהמשך גרו בנווה דקלים במשך ארבע שנים. "באותה תקופה עבדתי כאחות במחלקה פנימית בסורוקה. הנסיעות שלי בלילות למשמרות בעבודה והביתה היו דרך עזה, זו הייתה נסיעה בלי שום פחד. קניות עשינו בחאן יונס. ככה חיינו עד הסכמי אוסלו".

דין נצרים// אחרי שש שנים שגרו בכפר מימון בעקבות תפקידו של בעלה כר"מ בשיבה, הם קבעו את ביתם בנצרים, שם גרו במשך 14 שנה. "אריאל שרון, הוא ולא אחר, שלח שליחים לשכנע משפחות להגיע לגוש קטיף לתוכנית חמש האצבעות. האצבע החמישית הייתה נצרים, נקודה יחסית מבודדת ברצועה. הוא הניח 20 קרוואנים כדי שנגיע להתיישב שם. בהמשך הוא הגיע אלינו,

נועל'ה בשרון

כשאוכל ואהבה נפגשים עם הציונות הדתית

נועל'ה מתחם האירועים של הציונות הדתית

ארועים עד 800 איש

ביחד נשמח. ביחד ננצח!

1000 חוות דעת לא טועות

משעול גיל 1 כפר סבא
להזמנות: יורם 054-7009111

חפשו בפייסבוק נועל'ה אירועי בוטיק בשרון
Noale-events.co.il

רבקי גולדפינגר

rivki@besheva.co.il

במגרש הביתי

"את הבוקר אני פותחת בתפילת שחרית ובבקשה שלא תארע תקלה על ידי. מתארגנת לעבודה ויוצאת למרפאה כל בוקר בתחושת שליחות. במקביל, אני גם בודקת טהרה ונותנת מענה לנשים בתחום יקר זה. את שעות הערב משתדלת להקדיש לשיחות עם ילדיי, נכדיי ובני משפחתי".

נחת ורוממות רוח. "זוכים לארח את ילדינו, וכן רואים חשיבות באירוח אורחים מהעיר לעיתים קרובות. אהבת מאוד את התפילות בבית הכנסת בשבת שממלאות את מצברי הנפש".

אוהבת שירים חסידיים, אברהם פריד, מרדכי בן דוד, שירי ארץ ישראל היפים.

הרבנית ד"ר שרה דרוקמן ז"ל. "אשת חסד ונתינה. רופאת משפחה, אמא למשפחה ברוכה ושותפה בשליחות הרוחנית והלאומית של בעלה".

"שייבנה בית המקדש".

"להמשיך לפרק נוסף בתחום הבריאות בעזרת השם".

"לחזור לארץ".

בדרך חזרה
19 שנים לעקירה

שמדובר במהלך אלוקי שאנחנו עדיין לא מבינים, אבל יש לנו את הבחירה מה לעשות עם זה".

הנני בתוך השבר הגדול של חורבן הבית, התעקשה קהילת נצרים להיות עם הפנים לעם ישראל. "הקהילה התפצלה לשתי זרועות: אחת יצאה דרומה להקים את היישוב בני נצרים, ואנחנו הקמנו גרעין תורני בשם 'נצר אריאל' בעיר אריאל שבשומרון. חשבנו שזו השעה להתחבר לעם ישראל. ראינו באריאל עיר שבה נוכל להיות משמעותיים. הבנו שהתפקיד שלנו בעולם הוא לומר 'הנני', בלי תנאים".

שמחת תורה בשמחת תורה תשפ"ד התארח אצל בתה ביישוב נווה. בבוקר התעוררה למשמע הדי פיצוצים וצבע אדום שלא פסק. "הבנו שמשוהו יוצא דופן קורה. באיזשהו שלב הזעיקו אותי ואת הבת שלי, שהיא גם אחות, לטפל בפצועים מכל האזור שהגיעו לבית חולים שדה שהוקם ביישוב על ידי מד"א והצבא. בין הפצועים היו חברי כיתות הכוננות מהאזור, שחלקם הם חברים של בניי, עמיחי שינדלר מוכרם שלום ועוד. הפצועים היו בדרגות פציעה שונות ואנחנו השתדלנו לתת מענה ראשוני ככל האפשר".

עוד נשוב לשם "במלחמה הזאת תשעה מהבנים והחתנים שלי היו מגויסים. אחד מבניי שלוחם בעזה שלח לי חול מנצרים, מהמקום שהיה הבית שלנו, זה מאוד מרגש. 19 שנים אחרי, הגעגוע גדול והחלום הוא לחזור לשם מתוך אמונה שזה הדבר הנכון לעם ישראל. ליבנו שם ויהיה שם לעד".

סוד החוסן היהודי

לגבי ההחלטה ללכת על השירות הצבאי ארוך הטווח, אני רוצה להציע שיילקחו בחשבון גם הצדדים הפחות פוטוגניים. יש צרכים משפחתיים שהולכים וגוברים, צרכים זוגיים, וגם צרכים אישיים ובריאותיים של החיילים עצמם. אסור להתבייש בכך שיש קשיים. מה שמתאים לחלק מהאנשים, לא אמור ולא יכול להתאים לאוכלוסייה גדולה כל כך. פורום נשות המילואים שהגיע לוועדת הבריאות של הכנסת ביקש להגדיר אותן ואת משפחותיהן כאוכלוסיית יעד לטיפול ותמיכה כי מדובר במצב מתמשך ולא זמני. הן דרשו סטנדרט מוסדר לטיפול במשפחות המילואים, והוסיפו שיותר מ־80 אחוזים מהמשפחות לא יודעות לאן לפנות לקבלת סיוע רגשי, ושיש צורך באיתור יזום של הזקוקים לכך על ידי גורמי רווחה ובריאות. אומנם ישנה תוכנית 'כוכב הצפון' של קבוצות תמיכה לנשות מילואים, אבל זה כטיפה בים. ומה עם הילדים הרבים?

אומת האמונה. קיימות גבורות מסוג אחר, ולא תמיד נדע לתת הכרה לאדם ולפועלו. יש שליחי חב"ד שעושים נפלאות 24/7, יש נשים שמפונות מבתיהן שדואגות לאחרים בבישולים ובאירוח, יש אלמנות מלחמה שתומכות באלמנות אחרות, ויש אישה שבישלה צ'ופרים לחיילים והמשיכה בזה גם אחרי שהבן הפרטי שלה נפל. יש לומדי תורה שמוסיפים בכל כוחם באיכות ובכמות לימודם למען חוסנו של עם ישראל. ועמך כולם צדיקים. אנחנו לא רק Startup Nation. אנחנו Faith Nation. והאמונה מביאה לאופטימיות שמביאה ללידת ילדים, ולכן אנחנו מובילים בשיעורי הילודה בעולם המערבי. זה קורה בזכות הנשים שמביאות חיים לעולם ומגדלות את הילדים, וזה ביטוי לאמונה גדולה בחיים ובעולם שהוא טוב. וכמה זה גדול, גם בלי לערוג למעשי גבורה כמו פונדקאות וכדומה. זה החוסן שלנו - האמונה שלנו. ובכך אנחנו מחברים בין עבר, הווה ועתיד, מתחברים לדורות הקודמים שמסרו את נפשם על אמונתם. אחד הפירושים של הפסוק "חוסך שבטו שונא בנו" הוא שחשוב מאוד לספר לילדים על אבותיהם. מזה הם שואבים ביטחון וכוחות של אמונה וזקפים קומה.

כוחו של סבא. סבא רבא של בעלי חי באלוס שבדרום צרפת ועבד בבית מלאכה. כשדרשו ממנו לעבוד בשבת הוא לא הסכים, והודיעו לו שהוא מפוטר. הוא פרנס את ילדיו הרבים וגם את הוריו והורי אשתו, ולפני שבת הוא חזר לביתו בכפר ולא אמר כלום. במוצאי השבת אמר לאשתו שאין יותר פרנסה וצריך לחשוב מה לעשות, אבל לחלל שבת הוא לא מוכן. היא הסכימה איתו, והם החליטו שהם ישרדו איכשהו עד שימצא פרנסה. אבל ברוך ה' ביום שני בשבוע (ביום ראשון לא עובדים), כאשר הגיע לעבודה כדי לקבל את המשכורת האחרונה שלו, בעל הבית קיבל אותו בפנים מאירות והביע את הערכתו הרבה על כך שעמד על עקרונותיו הדתיים. כך הוא המשיך לעבוד שם. וזה פלא גדול, מאין שאב הסבא כוחות? הוא מעולם לא למד בשיבה והיה בור ועם הארץ, ואשתו כמוהו שלא למדה כלום כמקובל אז, ובכל זאת שניהם ידעו שמעבר לאחריות שלהם לפרנסת המשפחה וההורים הזקנים, יש להם אחריות לשמירת המסורת היהודית, ועל כך היו מוכנים בלי היסוס למסור את נפשם. זה מקור כוחנו מדורי דורות. Faith Nation, אמרנו? ●

האמונה מביאה לאופטימיות שמביאה ללידת ילדים, ולכן אנחנו מובילים בשיעורי הילודה בעולם המערבי. זה קורה בזכות הנשים שמביאות חיים לעולם ומגדלות את הילדים, וזה ביטוי לאמונה גדולה בחיים ובעולם שהוא טוב. וכמה זה גדול, גם בלי לערוג למעשי גבורה כמו פונדקאות

רובוט בשירות השיקום. בביקור שערכתי במחלקת השיקום בבית החולים שיבא, לכד את עיניי שלט שהתנוסס על אחת הדלתות של הצוות: "אלעד הורוביץ - פסיכולוג". כמה זה ריגש אותי. אלעד, בן אחותי, נפצע קשה במבצע צוק איתן ואושפז חודשים ארוכים במחלקת השיקום הזאת. והנה, בסגירת מעגל, כעת הוא עובד באותה מחלקה עם הלומי קרב כפסיכולוג מומחה.

השיקום הוא שדה הקרב על החיים. התהליך לרוב ארוך ומייגע, ובמהלכו צריך המטופל ללמוד מחדש לבצע פעולות יומיומיות, כמו למזוג מים מקנקן לכוס או לאחוז בחפצים שונים. השיקום כולל אלפי חזרות על אותה פעולה, וקשה להתמיד בכך, גם לפצועי מלחמה וגם למחלימים אחרים. מחקר שנערך באוניברסיטת בן גוריון מצא ששימוש ב"רובוט חברתי" משפר את תוצאות השיקום, הן במדדים הקליניים והן בשמירה על עקביות התרגול והמוטיבציה. רובוט חברתי הוא רובוט קטן דמוי אדם שיוצר קשר עם המשתמש באמצעות דיבור, מגע או תנועה. הרובוט נועד להגביר את המוטיבציה של המטופל לבצע את התרגול החוזרתי. הרובוט יכול לעודד אותו והוא מאפשר סביבה שאינה שיפוטית.

חיים באקסטרים. אך לעיתים רק פעולה נמרצת עשויה להוציא את האדם ממעגל הנוקקים לסיוע. לאחרונה נחשף הציבור לבחור בשם נעם פרידמן, בן 20 מהיישוב רבבה שבשומרון. הוא סיפר שכל חייו חלם להתגייס לקרבי, להחזיק נשק, להגן על המדינה ולהרגיש שותף וחלק מהחברה. בגיל התיכון התחיל להתאמן כמו כל חבריו לקראת הגיוס לצבא, לסיירות וכדומה, וזה היה אצלו הטריגר להתפתחות של הפרעות אכילה ושל OCD. קשה לו עם העובדה שהחברה הדתית שואפת לשלמות בכל מקום, כך אמר. מותר לבחור לומר שקשה לו, שבזה הוא פחות טוב. יש גבול ליכולת של האדם. לדעתו הגיע הזמן לשינוי, והגיע הזמן שהציבור יבין שמי שחלש בדברים מסוימים יכול להיות גיבור בתחומים אחרים. ניכרים דברי אמת.

נעם צודק שרבים בחברה בכלל ובחברה הדתית בפרט שואפים לשלמות, ושואפים להציג שלמות. למשל, מה המשותף בין פונדקאות, התנדבות בצבא ועבודה במד"א או בחדר לידה? כולם באופן זה או אחר הם מצבי אקסטרים. אני זוכרת את תחושת השיכרון כששלפתי מהרחם תינוק בריא ושלם - בין אם בלידת ואקום, בין אם בנייתוח קיסרי ובין אם בלידה נרתיקית רגילה. לא משנה אם החסרתי שנת לילה שלמה, היה לי מספיק אדרנלין כדי לתפקד בצורה מיטבית. גם בצבא יש חוויה של אקסטרים, של עשייה גדולה מאוד, של אקשן, וכך בפעילות במד"א ובמשטרה. גם אדם שתורם כליה - התרומה נותנת לו משמעות, וכך גם פונדקאית. זה כמוהו אינו מפחית כלל מהזכות של מי שמנדב את עצמו ומעצמו לטובת אחרים, אבל גם החלק הזה קיים.

חמדניות של מצוות. תופעת הפונדקאות שהולכת ומתפשטת בציבור הנשים הצעירות הנשואות שלנו היא פלא בעיניי. לנשים הצדיקות הללו יש כמיהה לתרומה, לנתינה. הן רואות בקנאה איך הבעל תורם כליה או משרת במילואים או לומד תורה, וגם הן רוצות חוויות נתינה שהיא מעבר. לנשים בגיל הפריון אנחנו ממליצים הרי להמתין עם תרומת הכליה עד לסיום הפריון. אז מה תעשינה בינתיים? חמדניות מצוות שכמותן.

לא פוגשת יד אחות

אין לי עדיין סוף טוב לסיפור הכואב של הנתק עם אחותי האהובה, אבל אני יכולה רק להמליץ למי שמתמודד עם אתגר דומה: תילחמו ואל תוותרו על הקשר עם בן משפחה יקר

גדלו בלעדיה, וגם שלה - בלעדיי. אין ביניהם שום קשר כלל, אני לא חייבת את התינוקות שלה, והיא לא את שלי. כמה דמעות שפכתי על זה, כמה מכתבים, ניסיונות, שיחות, כמעט תחנונים. אבל למדתי שזה לא תלוי בי. או לפחות לא רק בי. וזה כואב כל כך, כי עם בני המשפחה שכן ניסו, שכן התקדמו, יש לי קשר מדהים. קרוב, אוהב, מחובר, עם המון כבוד הדדי של כל אחד לחיים של השני. בלי ביקורת ושיפוטיות ועם שמחה אמיתית שהצלחנו לשמור על החיבור המשפחתי. אז אין לי הפעם סוף טוב לסיפור. הוא עדיין נכתב, וכיום שוב נמצא בשלב כואב ומרוחק שמעלה דמעות בעיניים. כי כמה שיהיה לי קשר נפלא עם האחרים - היא עדיין כל כך חסרה לי.

רק בקשה אחת למי שקורא את הטור. אם אתם נמצאים שם, בתחילת ההתרחקות מאח או אחות - לא בטוחים אם שווה להתאמץ - תילחמו לעצור את זה. אל תוותרו. אל תרימו ידיים. כי המרחק שמתחיל להיות ביניכם רק ילך ויגדל, יקשה ויעיק, עד שיגיע הרגע שאולי אפילו תעדיפו לוותר. אני כמעט ויתרתי, אבל לא. לא רוצה. אומנם אחרי כל כך הרבה שנים בעצם אין לי דרך להכריח אותה להתקרב חזרה, אבל לפחות אני יכולה להתפלל. ●

המשחק המוכרים הייתה קשה לעיכול בשבילם, ולמרות ההשתדלות הרבה שעשיתי לאורך השנים - משהו בזרימה ובקשר בינינו השתנה, התרחק. לפעמים אני חושבת שזה הגיע למצב כמעט בלתי הפיך.

בני דודים שלא מכירים

במיוחד זה קרה לי עם אחת האחיות שלי. לפני שחזרתי בתשובה היינו הכי קרובות שיש. גרנו יחד בדירה שכורה, היינו מספרות הכול זו לזו, היה לנו חיבור חזק מאוד. אבל בשבילה התשובה שלי הייתה ממש סטירת לחי. סטירה שעד היום, כמעט שלושים שנה מאוחר יותר, עדיין מהדהדת לה בלב. לגדול הכאב שלי היא פשוט התרחקה ממני, וכמעט מחקה אותי מהחיים שלה. אנחנו בקושי מדברות, בקושי נפגשות, אין שיחות טלפון יזומות, לשמחות שלי היא מגיעה אם מסתדר לה, לבד, בלי שאר בני משפחתה. למרות שהילדים שלנו יכלו להיות בני דודים הכי קרובים והכי אוהבים - הם ממש לא מכירים זה את זה. אם ייפגשו ברחוב, ספק אם יהיו את בן דודם שצועד מולם. והבעיה עם ניכור בין אחים היא שכלל שהזמן עובר משהו בלב באמת משתנה. משהו נסגר בצורה שקשה מאוד להחזיר לאחור. הילדים שלי

לפני כמה שנים שודרה בטלוויזיה תוכנית מרגשת במיוחד בשם 'עוד ניפגש'. הייתה זו תוכנית על בעלי תשובה ובני משפחתם החילונים שהתרחקו זה מזה. התוכנית עזרה להם למצוא מחדש חיבור וקשר, ואחרי שנים של ניכור והתרחקות פתאום הם חזרו להיות קרובים יותר. אומנם לפעמים זה הצליח ולפעמים פחות, אבל המסע שהם עברו היה מדהים. אחר כך הייתה עונה שנייה, שבה חרדים וילדים שעזבו את הדת ניסו להתחבר מחדש לבני משפחתם החרדים. צפיתי בכל פרקי התוכנית בנשימה עצורה, בלב הולם ולא פעם עם דמעות בעיניים. כמה הייתי חולמת בעצמי להיות בתוכנית שכזאת. כמה התחננתי בפני מישורי המשפחה שתשב לראות את זה איתי... אבל לא.

זה נגע בי במיוחד, בגלל שתמיד הייתי אדם משפחתי מאוד. בשבילי המשפחה היא דבר חשוב ויקר כל כך, ומעולם לא יכולתי לדמיין שיהיה ריחוק ביני ובין מישור מבני משפחתי. אבל אחד המחירים הקשים ביותר שנאלצתי לשלם בעקבות התשובה שלי היה ההתרחקות מחלק מבני המשפחה. אגב, התרחקות שלפחות בתחושה שלי - לא הגיעה מצדי. הזרות, המנהגים השונים, היציאה מכללי

סלחון אפוי בסירות נייר ברוטב חלב קוקוס תאילנדי

את הסירות המקסימות הללו מכינים בקלות רבה, כל מה שצריך זה נייר אפייה וחוט קשירה שיכול להיאפוף בתנור. חוצים את נייר האפייה, לוקחים חצי אחד ומכווצים את שני הקצוות קצת כמו סוכרייה כך שנוצרת באמצע מעין סירה. קושרים משני הצדדים בעזרת החוט, ובתוך הנייר מניחים את הסלמון והרוטב ואופים. הרוטב החמצמצץ הופך את הסלמון לחגיגת טעמים שאין כמוה. אני השתמשתי כאן בשורש כורכום טרי מגורר. אם אתם משיגים אחד כזה במקררים בסופר או בחנויות ירקות איכותיות - הוא יהפוך את המנה להרבה יותר טעימה.

- 6 מנות פילה סלמון
- 6 סירות נייר אפייה (ראו הסבר בפתוח)
- רבע כפית צ'ילי גרוס
- רבע כפית שורש כורכום מגורר (או שמנית כפית כורכום)
- רבע כפית פלפל שחור גרוס
- 6 גבעולי בצל ירוק, החלק הלבן בלבד
- 2 כפות שמן
- 6 חבילת חלב קוקוס (או קרם קוקוס) 250 מ"ל
- כף מלח לימון
- כף קליפה מזוררת מחץ לימון
- 3 שיני שום כתושות
- 2 כפות שמן
- רבע כפית צ'ילי גרוס
- כפית רוטב סויה
- מלח ופלפל

מחממים תנור לחום של 180 מעלות. שמים בסיר קטן את השמן והשום ומטגנים דקה. מוסיפים חלב קוקוס, מיץ לימון וגרידת לימון, רוטב סויה, מלח ופלפל. מביאים לרתיחה ומכניסים פנימה את 6 גבעולי הבצל הירוק. מבשלים 2 דקות ומכבים את האש. מניחים גבעול בצל ירוק בתוך כל סירה נייר, ויוצקים את הרוטב לכל הסירות באופן אחיד.

פורסים את הסלמון במרכזו לכל האורך אבל לא עד הסוף, וחוצים אותו לשני הצדדים. כך מתקבלת פרוסה מעוגלת מעט ודקה יותר. מניחים כל פרוסה כזאת על הרוטב, ומפזרים על הדג מלח, פלפל גרוס, צ'ילי גרוס וכורכום מגורר או באבקה. מפזרים על הכול מעט שמן ומכניסים לתנור.

אופים כ-15 דקות או עד שהסלמון מתייבב. מניחים את הסירות עם הסלמון האפוי על צלחת ומגישים.

בס"ד אב תשפ"ד

אין שליטה ביטחונית
ללא התיישבות איתנה

קריאת מגילת איכה
בכניסה

לציד נצירים

אס"ר יוסטא

שני ח' אב 12.8 • ליל תשעה באב • יד אנזק

18:00 התכנסות וסעודה מפסקת עצמאית 20:00 קריאת מגילת איכה

עם הרב דב ליאור

לפרטים נוספים 3051*

